БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

9-ЙИЛ ЧИҚИШИ
№ 153 (2186).

4 АВГУСТ ШАНБА 1962 ЙИЛ

БАҲОСИ 2 ТИЙИН

„ШАРБАТ" ОҚИЗАМИЗ

Сувчи — экинни яйратувчи дейишади. Бу, ҳақ гап. Агар сувдан тўғри фойдаланилса, ўсимликни талабига қараб қондириб суғорилса, ҳосил кўпаяверади, кузда хирмон баракали бўлади. Ўзбекистон партия ва ҳукуматининг яқинда барча қишлоқ хўжалик меҳнаткашларига қарата чиқарган Мурожаатида ҳам биз, сувчиларнинг роли алоҳида таъкидланди, мўл ҳосил тўплаш ва уни сақлаб қолишда жонбозлик кўрсатиб ишлашга чақирилади.

Биз Мурожаатдаги ана шу маслаҳатларга тўла риоя қилиб, ғўзаларни кечасию-кундузи меҳр билан суғоряпмиз. Маълумки ҳосилнинг тақдири фақатгина сувчиларга боғлиқ эмас. Буни жуда яхши биламиз. Ана шунинг учун ҳам механизаторлар билан ҳамкорликда иш кўряпмиз.

Сув чуқур эгатлар бўйлаб жилдиратиб оқизилса, ғўза қониб сув ичади; бинобарин, тез чанқаб қолмайди, энг муҳими—ҳосил элементларининг тўкилишига йўл қўйилмайди. Экинларни қондирмай суғориш ҳам, ҳаддан ташқари эзиб суғориш ҳам зарарли, албатта. Бригадамизда ана шу камчиликларнинг содир бўлишига сира йўл қўйилмайди. Тунги суғориш устидан бригадир Бўри Усмонов алоҳида назорат олиб боради.

Кўкламда 16 гектар майдондаги ғўзамизни дўл уриб кетди. Ўша ерга чигитни қайта экканмиз. Колхозчиларимиз шу кунларда асосий диққат-эътиборни паст ғўзаларни олдингиларга етказиб олишга қаратганлар. Бу ишга биз ҳам муносиб ҳиссамизни қўшяпмиз. Шу кунга қадар анчагина майдонга 2 марта «шарбат» оқизилди. Бу ишни ҳозир ҳам давом эттираяпмиз. «Шарбат»нинг жуда катта фойдаси бор. Бу билан ҳосил тугунчаларининг тезроқ етилишини таъминлаяпмиз.

Гектаридан 35 центнердан «оқ олтин» олиш учун бел боғлаганмиз. Ўсимликларнинг ҳосил тўплаши чакки эмас. Агар парваришни пахта очилганга қадар сусайтирмасак, ваъда сўзсиз бажарилади.

Т. ХОЛМУРОДОВ,
Чиноз районидаги «Қизил Октябрь» колхозининг сувчиси.

Бу сурат Ўрта Чирчиқ районидаги «Ленин йўли» колхозининг 5-бригадасидан олинган. Звено бошлиғи Абди Холмуродов (чапда) ва бригадир Мирза Шарипов ўртоқлар ғўзанинг ҳосил тугунчаларини кўздан кечирмоқдалар.

М. Шевелев фотоси.

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИДА

ҒЎЗА ПАРВАРИШИДАГИ КАМЧИЛИК ТУГАТИЛСИН

ЧИРЧИҚ ТЕРРИТОРИАЛ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БОШҚАРМАСИГА ҚАРАШЛИ КОЛХОЗ ВА СОВХОЗЛАРДА ҒЎЗА ПАРВАРИШИ ҚОНИҚАРСИЗ БОРАЕТГАНЛИГИ ҲАҚИДА

Область партия комитетининг бюроси қайд қиладики, Чирчиқ ишлаб чиқариш территориал бошқармаси (бошлиғи И. В. Ажинов, область партия комитетининг партия ташкилотчиси Т. Ражабов ўртоқлар), нинг колхоз ва совхозларида, Ўрта Чирчиқ (район партия комитетининг секретари ўртоқ О. Бердиев, Оққўрғон (район партия комитетининг секретари ўртоқ Каримов) районларида область партия комитетининг V пленуми қарори қониқарсиз бажарилмоқда. Ғўза парвариши кучайтирилиши ўрнига культивация, суғориш, ўсимликни ўтдан тозалаш ишларининг суръати ҳаддан ташқари пасайтириб юборилди, ғўза парваришида қатнашаётган колхозчилар, совхоз ишчиларининг сони камайиб кетди.

Бошқарманинг бир қатор колхоз ва совхозларида ишда тиғизлик йўқ, колхозчилар ва совхоз ишчиларининг меҳнати ёмон ташкил этилган, меҳнатга қобилиятли аҳолининг кўпгина қисми пахта учун олиб борилаётган курашдан четда қолмоқда.

Ана шу сингари камчиликлар шуни кўрсатадики, Чирчиқ ишлаб чиқариш территориал бошқармаси, Оққўрғон. Ўрта Чирчиқ район партия комитетлари ва район ижроия комитетларининг раҳбарлари область партия комитетининг V пленуми қарорларини ҳамда Ўзбекистон КП Марказий Комитети Олий Совети Президиуми ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг барча қишлоқ хўжалик меҳнаткашларига Мурожаатида берилган кўрсатмалар ва маслаҳатларни бажаришга жиддий муносабатда бўлмаётирлар.

Область партия комитети V пленуми қарорида белгиланган нормадаги колхозчилар, совхоз ишчилари ғўза парваришига жалб қилинмаганлиги, ғўза қатор ораларига ишлов бериш. суғориш, озиқлантириш ишлари суръатининг пасайтириб юборилганлиги учун область партия комитетининг бюроси Чирчиқ ишлаб чиқариш территориал бошқармасининг бошлиғи Ажинов, область партия комитетининг партия ташкилотчиси Ражабов, Оққўрғон ва Ўрта Чирчиқ район партия комитетларининг секретарлари Каримов ва Бердиев ўртоқларни қаттиқ огоҳлантирди.

Область партия комитети бюроси Чирчиқ территориал ишлаб чиқариш бошқармаси, Оққўрғон ва Ўрта Чирчиқ район партия комитетлари, район ижроия комитетларига ғўза парваришига топшириқда белгиланган ишчи кучлари ва техникани сафарбар қилиш учун зарур чораларни кўришни топширди.

Область партия комитети бюроси қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш область бошқармаси, территориал ишлаб чиқариш бошқармалари, район партия комитетлари ва район ижроия комитетлари зиммасига область партия комитети V пленуми, Ўзбекистон КП Марказий Комитети, Олий Совети Президиуми ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг барча меҳнаткашларга қарата чиқарган Мурожаатидаги кўрсатмаларга мувофиқ ҳар бир колхоз ва совхоз бўйича олинган социалистик мажбуриятнинг сўзсиз бажарилишини таъминлаш юзасидан ташкилотчилик ишларини кучайтириш вазифасини юклади.

Чирчиқ ишлаб чиқариш территориал бошқармаси, район партия комитетлари ва район ижроия комитетларига август ойида ғўза қатор ораларига ишлов бериш, суғориш, шарват суви бериб озиқлантириш, ўсимликни бегона ўтдан тозалаш ишларининг кучайтирилишини таъминлаш таклиф этилди.

Область партия комитетининг бюроси Ўрта Чирчиқ ва Оққўрғон район партия комитетларига коммунистларни пахтадан мўл ҳосил учун курашнинг ҳал қилувчи участкаларига жалб қилиш, коммунистлар ва комсомолларнинг абсолют кўпчилигини бевосита дала ишларига сафарбар этиш ва уларнинг ғўза парваришидаги авангардлик ролини таъминлашни таклиф этди.

ЧЕКАНКА ТУГАЛЛАНДИ

СИРДАРЁ. Бугун «Ленинград» колхози 1750 гектар майдоннинг ҳаммасида районда биринчи бўлиб ғўза чеканкасини тамомлади. Бу агротехника усули мутахассисларнинг тавсияларига қатъий риоя қилинган ҳолда ўтказилди.

Зўр бериб ишлаш пахтакорларга ҳар гектарда 80 минг тагача ўсимликни сақлаб қолиш ва ҳар бир тупда 7—8 тадан бўлиқ кўсаклар тўплаш имконини берди. Ҳар бир тупда яна 5—6 тадан кўсак пайдо бўлиши учун колхозчилар ғўза парваришини давом эттирмоқдалар. Бу тадбир уларга ўз социалистик мажбуриятини — етти йилликнинг тўртинчи йилида давлатга ҳар гектаридан 33 центнердан «оқ олтин» сотиш мажбуриятини муваффақиятли бажариш имконини беради. (ЎзТАГ).

ТЕРИМГА ТАЙЁРГАРЛИК

Бўка районидаги Оқтепа пахта тайёрлаш пункти коллективи янги пахта ҳосилини қабул қилиб олишга пухта тайёргарлик кўрмоқда. Пахта тўкиладиган майдонлар анча кенгайтирилди, 27 тадан 35 тага етказилди ва яхшилаб ремонт қилиниб, мавсумга тахт қилиб қўйилди.

Бу ерда бир қатор муҳим тадбирлар амалга оширилмоқда. Жумладан, бир йўла 25 тонна ва 10 тонналик юкни тортиб оладиган тарозилар ўрнатилди.

Пахта ташиш учун 5 мингта қоп-қанор ҳамда 3 мингта этак тайёрлаб қўйилди. Шунингдек «оқ олтин» бунтлари устига ёпиш учун 210 та брезент ҳозирланди.

— Бу йил, — дейди пункт мудири Барат Умаров, — Ильич номли, Мичурин номли, Жамбул номли колхозлардан ҳамда «Бўка» совхозидан 14 минг тонна «оқ олтин» қабул қилиб оламиз.

Пунктда қоп-қанорсиз ташиладиган пахтани қабул қилиб олишга, айниқса, катта тайёргарлик кўриляпти.

Шу кунларда ишчилар пункт атрофидаги автомашина, от-арава юрадиган йўлларни текислаб, тартибга солмоқдалар.

З. ОТАХОНОВ.

ҲАР БИР КОЛХОЗ ВА СОВХОЗДА ИШЛАБ ЧИҚАРИШНИ ЮКСАЛТИРИШ ИМКОНИЯТЛАРИДАН ТЎЛАРОҚ ФОЙДАЛАНАЙЛИК

ЎРТОҚ Н. С. ХРУШЧЕВНИНГ 1962 ЙИЛ 28 ИЮЛДА КУРСК ОБЛАСТИНИНГ КАЛИНОВКА ҚИШЛОҒИДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

Қадрдон калиновкаликларим! Сизларни, ўз ҳамюртларимни табриклаш билан хурсандман. Лекин мана шу ўринда «ҳамюрт» сўзини ишлатиш жоиз бўлмаса керак, чунки биз ҳамюртларгина бўлиб қолмай, балки ҳамқишлоқлардирмиз, калиновкаликлар! **(Давомли қарсаклар).** Мен туғилган қишлоғимга энди тез-тез меҳмон бўлиб келадиган бўлиб қолдим.

Овозлар: Шундай қилганингиз яхши! Қишлоғимизга тез-тез келиб туринг. Раҳмат Сизга!

Н. С. Хрушчев: Тўғри, ўтган йили бу ерга келишни жуда ҳам истаган эдим, лекин келолмадим. Ҳар галги келишимда Калиновканинг юксалиб, кучига-куч қўшилиб бораётганлигини кўриб турибман у ниҳоятда тез юксалмоқда ва ўз хўжалигини юксак даражада олиб бормоқда. Сиз, калиновкаликлар рус элининг юзини шувут қилмай, ўз меҳнатингиз билан халқимизнинг, мамлакатимизнинг, колхозчи деҳқонларимизнинг шуҳратига шуҳрат қўшаётганликларингиз билан фахрланаман. **(Қарсаклар).**

Ҳозирги вақтда, яъни сизлар шундай юксак марраларга эришганликларингиздан кейин тағин ҳам илгарилаб бормоғингиз керак ва сизлар учун ҳамда Калиновкадаги сингари ишлаб чиқариш даражасига эришган бошқа колхозлар учун, энг асосий вазифа олға қараб боришнинг тўғри йўлини топиб олишдир. Мана шу залда Васнецов чизган сурат осиғлиқ турибди. Ҳозир сизлар шу суратда тасвирланган уч баҳодирга ўхшаб кенг майдонга чиқиб олдиларингиз. Энди қаёққа боришларингиз керак? Ўзларингиз белгилаган янги марраларга қайси йўл тезроқ олиб чиқса, ана шу қисқа йўлдан бормоқларингиз керак.

Хўжалигингиз ҳар гектаридан 30—35 центнер буғдой, 25 центнер жавдар, сўталари билан бирга 700—900 центнер маккажўхори кўк пояси, 25—30 центнер нўхат, 180—200 центнер картошка, 350 центнер қанд лавлаги, хашаки дуккакли экинлар, гречиха, тариқ, сабзи, конопля ва бошқа экинлардан мўл ҳосил олиб келаяпти.

Ўтган йили колхозингиз ҳайдаладиган ерларнинг ҳар юз гектари ҳисобига сўйилган вазнда 76 центнер ва қишлоқ хўжалигига ярокли бошқа ерларнинг ҳар юз гектари ҳисобига 17 центнер гўшт етиштирди. Сизлар ҳар 100 гектар ер ҳисобига 526 центнер сут олдингиз. Бу йил калиновкаликлар ҳайдаладиган ерларнинг ҳар 100 гектари ҳисобига сўйилган вазнда 91 центнер ва бошқа ерларнинг ҳар 100 гектари ҳисобига 19,4 центнер гўшт етиштириш мажбуриятини олдилар. 1963 йилда сизлар яна бир маррани эгаллашга — ҳайдаладиган ерларнинг ҳар 100 гектари ҳисобига 112 центнер гўшт олишга аҳд қилдингиз. 1965 йилда калиновкаликлар учинчи бир маррани эгаллашга — ҳайдаладиган ерларнинг ҳар 100 гектари ҳисобига сўйилган вазнда 150 центнер ва бошқа ерларнинг ҳар 100 гектари ҳисобига 32 центнер гўшт етиштиришга аҳд қилиб қўйдилар. Сизлар ҳар 100 гектар ер ҳисобига минг центнер сут олишга аҳд қилдингиз. Бу жуда яхши, қадрдон ўртоқлар! Шундай қилиш билан сизлар партия ва халқ олдидаги муқаддас бурчингизни адо этаётирсиз. Сизларга чин кўнгилдан муваффақиятлар тилайман. **(Давомли қарсаклар).**

Бундай юксак даража одамни эсанкиратиб қўйиши мумкин. Лекин сизлар ўз хўжалигингизни бошқаришда тағин ҳам юксакроқ поғонага кўтарилмоғингиз керак.

Ўртоқлар! Башарти, ҳозир мана шундай ҳосил етиштиришга қурбингиз етар экан, тағин ҳам олға қараб ҳаракат қилишингиз лозим. Буни қандай қилиб амалга ошириш мумкин? Тупроқни ишлашнинг тағин ҳам мукаммалроқ методларини ишга солиш, ҳам органик, ҳам минерал ўғитлардан моҳирона фойдаланиш, экишни яхшироқ ўтказиш, алмашлаб экишни тағин ҳам тўғрироқ жорий қилиш йўли билан ва, энг муҳими, уруғларнинг сифатини яхшилаш йўли билан ҳосилдорликни ошираберишп керак. Сизлар, масалан, ҳар гектаридан 30—35 центнер буғдой олиб келяпсиз.

В. В. Грачев: Ўтган йили биз 32,6 центнердан буғдой олдик.

Н. С. Хрушчев: Бу — яхши ҳосил. Лекин шуни назарда тутмоқ кераки, кузги буғдой гектаридан 60 ва ҳатто 70 центнер ҳосил бериши мумкин. Бизда ана шундай ҳосил бераётган буғдой навлари бор. Бинобарин, вазифа шундан иборатки, биз буғдой, жавдар ва бошқа экинларнинг сермаҳсулроқ навларини кўпроқ экмоғимиз керак.

Краснодар ўлкасида ишлаётган селекциячи П. П. Лукьяненкони танийсизлар. У гектаридан 40—60 центнер дон берадиган кузги буғдой навини яратди. Украинларнинг ҳам ўз сермаҳсул навлари бор. Бу навларни Одессадаги Т. Д. Лисенко номли Бутуниттифоқ селекция-генетика илмий-тадқиқот институти, Миронов селекциячилик станцияси, селекциячилардан Ф. Г. Кириченко, В. Н. Ремесло ва бошқа олимлар яратганлар. Бизда маккажўхори, кунгабоқар, қанд лавлаги, нўхатнинг ажойиб навлари бор. Маҳаллий шароитларга мос келадиган энг яхши навларни танлаб олмоқ керак.

Агарда колхоз ёки совхоз ўз хўжалигини примитив усулда бошқараётган бўлса, уруғларнинг маҳсулдорлик даражасини суриштириб ўтирмай, ўнг келган уруғни олиб кета беради. Эндиликда сизлар ўнг келган уруғни олабермаслигингиз, балки қандай уруғларни олаётганлигингизни бир ўйлаб кўришингиз керак. Йўқса, ҳозир эришган даражангизда тўхтаб қолишингиз мумкин.

Агарда П. П. Лукьяненко яратган уруғлар сизнинг шароитингизда яхлаб қолмаса, эҳтимол, тажриба тарикасида шу уруғлардан фойдаланиб кўришингиз лозим бўлар. Миронов станциясининг навларини синаб кўришингизни ҳам маслаҳат берар эдим.

Н. В. Подгорний: «Мироновская 808» нави бу ерга мос келиши мумкин.

Н. С. Хрушчев: кичкина-кичкина участкаларда ҳар хил навларни синаб кўрмоқ керак. Мен Т. Д. Лисенко ва М. А. Ольшанский билан суҳбатлашган эдим. Улар қиш совуғига бардошли нўхат ва ҳатто кузги нўхат яратаяпмиз, дейишди. Олимларимиз турли экинларнинг янги навларини яратиш устида зўр бериб иш олиб боришяпти. Бу нарса колхоз ва совхоз ишлаб чиқаришини юксалтиришга ёрдам беради. Лекин уруғликларнинг сифатини яхшилаш соҳасида ўзимизда ҳозирдаёқ бор бўлган имкониятлардан ҳам кенг фойдаланишимиз керак.

Ўғитлардан тўғри фойдаланиш, ерни ишлашни яхшилаш янада олға қараб боришда муҳим аҳамиятга эга. Мана шу масалаларда ҳам сизлар энг юқори поғонага чиқиб олмоғингиз керак.

Бизда хўжаликни гектаридан 10 центнер дон оладиган даражада бошқаришга кўникиб қолган раҳбарлар бор. Бундай раҳбар гектаридан 100 пуд дон олгудек бўлиб қолса, энди чўққига чиқиб олдим, деб одамлар айтмоқчи, ўпкасини қўлтиқлаб югуришга тушади. **(Залда жонланиш).** Лекин буни баланд чўққи деб бўлмайди. Ҳозирги вақтда кўпроқ илм-фан билан аҳил бўлиш, илм-фандан кўз-қулоқ бўлиб туриш ва ҳамма яхши нарсаларни ҳамма янгиликларни тезроқ ишлаб чиқаришга жорий қилиш лозим. Шундагина биз олға қараб бора оламиз. Ишлаб чиқаришда юксак даражага эришган колхоз ва совхозлар тажрибакорлик ишларини кенгайтиришлари, хўжаликни бошқаришнинг прогрессивроқ усулларини қидиришлари керак.

Масалан, бактерияли ўғитларни, шу ўғитлар билан уруғларни дорилаш масаласини олиб кўринг. Бу ҳали кўпчилик колхозлар тушунмайдиган ва уларнинг ақли етмайдиган ишдир. Аммо, хўжаликни бошқаришда юксак маданиятга эришган колхозлар ҳаммадан аввал бактерияли ўғитлардан фойдаланишда эҳтиёж пайдо қилмоғи керак, шу тариқа улар янги поғонага кўтарилмоқлари, ўз ишларида яхшироқ натижаларга эришмоқлари мумкин.

Шу муносабат билан агрономнинг ролини ошириш масаласи туғилади. Биз қишлоқ хўжалигини бошқаришнинг янги энг олий даражасига ўтганимиздан кейин тадқиқотлар, илмий ишлар олиб боришга мойиллиги бўлган агроном талаб қилинади, йўқса, агроном олға бора олмайди. Нуқул дала-ма-дала чопиб юрадиган агрономнинг кераги йўқ. Далага чиқмайдиган агроном мутахассис сифатида сариқ чақага арзимайди: лекин у нуқул далама-дала чопиб юрсаю, ўз соҳасидаги илмий асарларни ўқиб бормаса, кузатиб бормаса ва фан муваффақиятларини практикага жорий қилмаса, бундай агроном орқада судралиб қолади, хўжаликни янада юксалтириш учун шароитлар ярата олмайди. Агроном илм-фан билан муттасил дўст бўлиши, фан муваффақиятларини ишлаб чиқаришга жорий қилишнинг ташкилотчиси бўлиши керак.

Олға қараб бормоқ учун экономикани сув қилиб ичиб олиш, ҳисоб-китоб билан иш қила билиш керак. Шундай бир мисолни келтирмоқчиман. Американиклар жўжаларни бир килограмм семиртириш учун 2,5—3 килограмм озуқа сарфлайдилар. Бизнинг баъзи бир хўжаликларимизда эса, 5 килограмм, баъзан бўлса 6 ва 7 килограмм озуқа сарфланмоқда. Кўпгина хўжаликларда эса паранда ва чорва молларни бир килограмм семиртириш учун қанча озуқа сарфланаётганлигини умуман билмайдилар, ҳисобга олиб бормайдилар. Агар америкалик фермер бир килограмм парранда гўшти ҳисобига 2,5—3 килограмм эмас, балки 4 килограмм озуқа сарфлайдиган бўлса, унинг ҳоли хароб бўлади, хўжалиги ким ошди савдога тушиб, ўзи кафангадо бўлиб қолади, чунки рақиблари уни мажақлаб ташлайдилар. Бизда эса хўжалик раҳбари озуқани ортиқча сарфлаб қўйса ҳам, парвойи палак бўлиб юради. Бу ишда қаттиқ тартиб ўрнатишнинг пайти келди. Кўпроқ маҳсулот етиштирмоқ учун мулоҳаза билан иш кўриш, ҳисоб-китоб қилиш, фан муваффақиятларидан фойдаланиш керак.

Ишлаб чиқариш бошқармалари ҳамма янги, илғор нарсаларни жорий қилиш соҳасида колхозларда катта ташкилотчилик иши олиб бормоқлари лозим. Бу — қишлоқ хўжалигига раҳбарлик қилишдаги янги органлардир, улар яқиндагина ташкил қилинди, шу сабабдан мен, аввало, Қишлоқ хўжалик министрлигини танқид қилмоқчиман. Министрликнинг иши ҳали ҳам жуда паст савияда қолиб кетмоқда. Бу министрликдаги кишилар ҳеч қандай жиддий тавсиялар ишлаб беришаётгани йўқ. Уларнинг ишлаб чиқаришга ёрдами кам тегмоқда. Мутахассислар жуда нари борса мақола билан чиқиб қолишади, лекция ўқиб беришади, доклад қилиб қўйишади. Колхоз ва совхозлар мамлакатнинг турли зоналарида ишлаб чиқаришни ташкил этиш ҳақидаги конкрет тавсияларга муҳтождирлар, бу тавсиялар илмий тадқиқот институтлари ва тажриба станцияларининг маълумотларига, шу зонадаги энг яхши колхознинг илғор тажрибасига асосланган бўлмоғи керак.

Ҳозирча бундай тавсиялардан асар йўқ. Бу соҳада Қишлоқ хўжалик министрлигининг қиладиган иши ошиб-тошиб ётибди. Бизда шундай колхозлар борки, улар Калиновкадаги колхоз ердан олиб келаётган унумнинг ярмини, эҳтимол, ҳатто учдан бир қисмини олиб келмоқда. Тажрибага асосланган ҳолда (шунда ҳам ҳар бир зонадаги тажрибага асосланган ҳолда) ана шундай колхозларни илғорлар даражасига кўтариш лозим. Умумий тавсиялар бериш ярамайди. Бир зона учун қўл келадиган тажриба бошқа зоналарга қўл келмаслиги мумкин. Мана шу тажриба бир зонада ижобий натижа берса, иккинчи зонага мос келмайди.

Мен, ҳозирги вақтда Қишлоқ хўжалик министрлигининг энг асосий вазифаси — ҳар қайси зона учун қишлоқ хўжалигини бошқариш юзасидан қандайдир қўлланма ишлаб чиқишдан иборат, деб ҳисоблайман. Бу қўлланма қомус бўлиши шарт эмас, балки мазкур зона учун ишлаб чиқариш маълумотномасига ўхшаш бир нарса бўлмоғи керак. Бу — инженерлар шу чоққача ҳам фойдаланиб келаётган Хютте маълумотномаси бўлиши шарт эмас. Бундай маълумотномада баён қилинган қоидалар ва тавсиялар қишлоқ хўжалигида жуда тез ўзгариб туриши мумкин. Лекин ҳар қалай, бундай маълумотнома керак ва уни тузишга киришиш лозим.

Ҳозир шундай бир замон келдики, хўжаликни ҳар ким ўз билганича бошқариши мумкин эмас, бунинг учун билим керак. Билимни техника, агрономия, зоотехнария институтлари беради. Лекин институтлар минимум билим беради, холос. Одам институтни тамомлаганидан кейин ишлаб чиқаришга бориб олган билимларини ишга солади. Аммо илм-фан бир жойда тўхтаб турмайди, у ривожланиб боради ва давр билан, илм-фан билан баббаравар қадам ташлаб бормоқ учун энг янги муваффақиятлардан, албатта, хабардор бўлиб туриш лозим. Қишлоқ хўжалик министрлиги, Бутуниттифоқ Қишлоқ хўжалик фанлари академияси, қишлоқ хўжалик илмий тадқиқот институтлари фан ва практика бунёдга келтираётган ҳамма янги нарсалар билан ишлаб чиқариш ходимларини муттасил қуроллантира бормоқлари керак.

Масалан, фан-техника киножурналларида кўпгина янги нарсалар кўрсатилади. Мен бу журналларни яхши кўраман. Баъзан чарчаб қайтсанг ҳам, шундай журналларни жон деб томоша қиласан. Кўпгина мароқли нарсаларни кўрасан ва фан муваффақиятлари ишлаб чиқаришга етиб бормаётганлиги учун жуда ачинасан киши. Инсон, илмий-тадқиқот муассасаларимиз, олимларимиз қанчадан-қанча яхши нарсаларни яратиб қўйибдилар-у, биз ана шу нарсаларнинг ҳаммасидан қишлоқ хўжалигини тезроқ юксалтириш ва ривожлантириш учун нақадар оз фойдаланаяпмиз, ўртоқлар.

Масалан, чорвачилик учун, хусусан паррандачилик учун каротин керак. Каротин сабзининг таркибида бўлади. Олимларимиз лаборатория йўли билан каротин ҳосил қилиш усулини кашф этибдилар. Мен буни киножурналдан билиб қолдим. Хўш, олимларнинг ана шу кашфиётини, ана шу усулни саноат негизига қўйиш, ҳамма хўжаликларни сунъий каротиндан фойдаланишга ўргатиш билан ким шуғулланаяпти? Ҳозирча ҳеч ким шуғулланмаяпти.

Академик Филатов ишлаб чиққан тўқима терапияси билан даволаш методи асосида институтларимиздан бири махсус препарат яратганлигини киножурналда кўриб қолдим. Ана шу препаратдан фойдаланилса, бўрдоқига боқилаётган чорва молларни қўшимча озуқа сарфламасдан семиртириш мумкин экан. Маълум бўлишича, бўрдоқига боқилаётган чўчқа боласига тўқима препарати бир марта укол қилинса, у шундай укол олмаган чўчқа болаларига нисбатан тез семириб кетар экан. Укол қилишдан жўн иш йўқ. Бир чўчқа хашак еб турибди. Одам қўлига шприц олиб унга укол қилганда, чўчқа ҳатто думини ҳам қимирлатмади. **(Залда жонланиш).** Қилинган харажат нари борса тийинлар билан ҳисобланади-ю, лекин вазнини қўшимча ошириш ҳисобига ҳар юз чўчқа эвазига учта «ортиқча» чўчқага эга бўлиш мумкин. Бунга ҳамма ҳам жон дейди. Хўш, шу методни ким билади? Колхоз ва совхозларда бу методни билишмайди. Олимлар ўз ишларини қилибдилар-да, шу билан ҳамма иш тўхтаб қолаберибди. Қишлоқ хўжалик министрлиги бу методни текшириб кўриши, бу методдан қандай қилиб яхшироқ фойдаланиш мумкинлиги ҳақида, ҳамма колхоз ва совхозларга хат ёзиши, шу препаратни ишлаб чиқаришни ташкил қилиши ва ҳар бир ферма ундан фойдаланишига эришиши лозим эди.

Илм-фанда жуда кўп янгиликлар бор, лекин биз бу янгиликларни ўзимизга олмаяпмиз, улардан фойдаланмаяпмиз. Ишлаб чиқариш бошқармалари бу соҳада жуда кўп иш қилишлари мумкин. Тўғри, улар ҳали мустаҳкамланиб олгани йўқ, уларни танқид қилишга ҳали вақт эрта, лекин қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини янада ривожлантиришнинг тўғри йўлларини топиб олишда уларга ёрдам бериш зарур.

Энг муҳим масала—меҳнатни ташкил қилишдир. Бугун Калиновкага келаётиб, Селино қишлоғи ёнида тўхтадик ва пичанни қандай ўришаётганини кўрдик. Селинода кўрган нарсаларим менга болалик чоғларимни эслатди. Калиновка мактабида ўқиб юрган пайтларимизда биз мана шу шеърни ёддан айтар эдик:

Пичан ҳиди анқир ўтлоқда
Қўлларига чалғи ушлашиб,
Қўшиқ билан кўнгил
хушлашиб,
Аёллар ўт ўрар ўроқла.

Бу шеър қачон, қайси асрда ёзилган? Бу шеър ёзилган вақтда крепостнойлик ҳуқуқи мавжуд бўлиб, помешчикларнинг танҳо ўзи ҳукмронлик қилар эди. Лекин, юз йил муқаддам пичан қандай ўрилган бўлса, Селинода ҳозир ҳам шу тахлитда ўрилмоқда:

Наридачи, қуриган —
Пичан йиғиб олишар
Мужиклар паншаха-ла —
Аравага ортишар.
Арава худди тепа,
Мудрайди қирчонғи жим.
Оёқда турар зўрға
Тик ухлаб қолган балким.
Фақат лайча акиллар.
Дам ғарамга думалаб,
Дам югуриб, дам сакраб.

Мен ана шу отни ҳам кўрдим, у бамисоли турган жойида ухлаётибди, шу отнинг атрофидаги одамлар эса хашакни аввалгидек бешликлар билан юклашаётибди. Шу тахлитда ишлайдиган бўлсаларингиз, маҳсулотларингизнинг таннархи қанчага тушади, ахир?

Шоир ана шу шеърини ёзган вақтда турмуш даражаси ва маданият даражаси тамомила бошқача эди, нақилда айтилганидек, бор-борича, йўқ ҳолича тирикчилик ўтказиб юрган замонлар эди. Бу шеърлар ўтган асрга мос шеърлардир. Лекин биз хўжаликни ўша замонлардаги савияда бошқарадиган бўлсак, унда камарни тағин ҳам қисиброқ боғлашимизга тўғри келиб қолади. **(Залда жонланиш).**

Шунинг учун механизациялаш, меҳнат унумдорлигини ошириш масалалари — қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг энг муҳим масалаларидир. Меҳнатга ҳақ тўлаш вақтида ҳам шунга асосланмоқ керак. Меҳнатга ҳақ тўлашда текисчиликка асло йўл қўйиш ярамайди. Машинада ишлаётган, муайян билимларга эга бўлган, техникадан яхшироқ фойдаланаётган, кўпроқ унум билан ишлаётган кишиларга шунга яраша кўпроқ ҳақ тўламоқ керак. Колхозга кўпроқ даромад келтираётган киши ўз меҳнати учун, умумий ишга қўшган ҳиссаси учун кўпроқ ҳақ олмоғи лозим. Механизациялаш йўлини тутмоқ керак.

Биз, гўшт ва сут етиштиришни кўпайтириш тўғрисида гапираяпмиз, лекин механизациясиз, меҳнат унумдорлигини оширмасдан туриб бу вазифани ҳал қилиб бўлмайди. Баъзи бир колхозда бечора сигирнинг нақ бўлмаса елинини узиб олай дейишади-ю, лекин у сут бермайди, чунки уни фақат похол бериб боқишади. **(Залда жонланиш).** Бобом эсимда. Унинг ҳам сигири бор эди-ю, лекин деярли сут бермас эди. Берган сути хўрдани оқлашга зўрға етар эди. Хўрдани оқлаганингизда, унинг ичида картошка борми-йўқми эканлигини била олмас эдинг. У замонларда гўшт хаёлимизга ҳам келмас эди.

Ҳозир замон бошқача. Биз одамларга турмушнинг ҳамма неъматларини берамиз, деб буюк революцияни амалга оширдик. Ана шу неъматларни бермасак, одамлар: бизга бундай революциянинг нима кераги бор? дейишлари мумкин. Биз одамларнинг қорнини тўйғазишимиз керак, уларга гўшт, сут бермоғимиз керак. Бунинг учун эса, ердан кўпроқ ҳосил ундириб олиш, шу тариқа одамларга берадиган неъматларга эга бўлиш лозим. Меҳнат унумдорлигини муттасил ошириш зарур, бу эса, техниканинг тилини билиб олган ўқимишли кишиларнинг қўлидан келадиган ишдир.

Бошқа бир хил кишилар—хўш, техниканинг тилини билмаган бизга ўхшаган одамлар нима қилади? —деб қолишлари мумкин. Бунга шундай жавоб бераман: меҳнат унумдорлигини тағин ҳам кўпроқ оширмоқ учун ўқишларингиз керак. Агарда ўқишга тобинг бўлмаса, сен қарта ўйнаб юрган вақтда ўз малакасини оширган кишиларга ҳасад қилма. **(Қувноқ жонланиш).** Малакали ходим умумий ишга қўшган меҳнати эвазига муносиб ҳақ олишга ҳақлидир. Давлат ракеталарни яратган олимлар, инженерларга яхши ҳақ тўлаб келмоқда. Агарда шундай ҳақ тўламаганимизда, эҳтимол, фан ва техниканинг ривожига тўғаноқ солган бўлур эдик.

Ҳозирги вақтда Калиновка ютуқларига ҳамма қойил қолмоқда. Колхозингизнинг довриғи узоқларга ёйилди. Лекин, калиновкалик ўртоқлар, урушдан кейинги кунларни бир эсингизга олинг-а, ўша вақтда колхозингиз мушкул аҳволда эди. Дастлабки марта 1945 йилда қишлоғингизга келган вақтимда суҳбатимиз хасратдан иборат бўлган эди, сизлар менга у қадар хушрўйлик билан қарамаган эдиларингиз. Ўша вақтда колхозни қаддини кўтаролмаётган эди, дейиш мумкин. **(Залда кулги).** Ўша вақтда ишларингиз ночор эди. Ваҳоланки, ўшанда ҳам, ҳозир ҳам колхозда ишлаган кишилар мана шу калиновкаликларнинг ўзидир.

(Давоми иккинчи бетда)

ЎРТОҚ Н. С. ХРУШЧЕВ НУТҚИ

(Боши биринчи бетда).

Мен бу гапларни шу мақсадда айтяпманки, одамнинг қўлидан келмайдиган иш бўлмайди. Сизлар ишга қаттиқ ёпишдиларингиз, ақлингизнинг ва қўлингизнинг кучини ерга сарфладингиз ва қилган меҳнатингиз зое кетмади. Калиновкаликлар қилган иш ҳар бир колхоз ва совхознинг қўлидан келади, улар эришган натижаларга ҳар бир колхоз ва совхоз ҳам эришиши мумкин. Калиновкаликларнинг бошқа хўжаликлардан ошиқ ери йўқ.

Халқ бойлигини меҳнат, меҳнат, фақат меҳнатгина вужудга келтиради. Меҳнат қилмай бошқалар ҳисобига кун кечираётган кишиларни ўтли назар билан куйдириб ташламоқ керак. Бизда ҳамма зарур нарса: яхши машиналар, малакали кадрлар бор. Эндиликда фақат меҳнат ва маҳоратни ишга солиш, фан ютуқларидан, илғор тажрибадан оқилона фойдаланиш керак. Одамлар ўз бахтини ўзи яратади. Биз ўз бахтимизни яратувчи кишилардирмиз. (Қарсаклар).

Эсингиздами, сизларга маккажўхори экишни маслаҳат берган эдим. Шундан кейин сизлар бу экинни экдиларингиз. Лекин у қуруқ дон берадиган даражагача пишиб етилмади. Шунинг учун уни йиғиштириб олган вақтларингизда маккажўхорини моғор босиб кетди. Шу воқеа юз бергандан кейин маслаҳатим учун мендан хурсанд бўлмадиларингиз, албатта. Шундай ҳолнинг юз беришига тажрибаларингизнинг йўқлиги сабаб бўлди. Ўша воқеа ҳозир юз берганида сизлар маккажўхорини думбуллик вақтида йиғиштириб олиб, силослаб қўйган бўлур эдингиз. Маккажўхорини қандай қилиб йиғиштириб олиш кераклигини энди билиб олдингиз. Иқтисодий нуқтаи назардан қараганда, маккажўхорини чорвага едириш учун думбуллик вақтида йиғиштириб олиш ва силослаб қўйиш фойдалироқдир.

Колхозингизнинг раиси ўртоқ Грачев яхши ишлаяпти ва, сезишимча, сизлар ундан хурсандсиз ва уни қувватлаяпсизлар. Баъзи бировлар бутунлай қувватлаётганимиз йўқ дейишлари мумкин. Ахир, ҳаммага ёқиб бўлармиди? (Қувноқ жонланиш).

Баъзи бировларнинг хотини 40 йилдан буён унга борщч пишириб беради. Шунда ҳам баъзан эри пўнғиллаб: бугун борщчинг ёмон, эртага тузи кам, индинга шўр қилиб юборибсан, дейди. (Залда кулги). Шундай катта жамоада ҳаммаининг кўзига яхши бўлиш—ёмон одам бўлиш демакдир, чунки колхозда ҳали ҳаммани яхши ишлаяпти, деб бўлмайди. Шунинг учун яхшига яхши сўз айтиш, ёмонга эса, ўзига яраша сўз топиб гапириб, уни тарбиялаш керак. Бу ишни ҳаммадан кўра, ким кўпроқ қилишига тўғри келади? Бу ишни колхоз раисининг қилишига тўғри келади.

Далаларни кўздан кечириб юрган вақтимизда назаримда Михалевкадан сал нариροқдаги бир жойда тўхтаб қолдик. У ерда буғдой жуда яхши битган экан. Умуман, сизларда ҳамма нарса яхши. Қўшни колхознинг одамлари келиб қолишган эди, мен, қалай, буғдой яхшими? — деб сўрадим. Яхшиликка яхши-ю, — дейишди улар, — лекин бу ерга қанча ўғит солишганкин?

Дарҳақиқат, калиновкаликлар ўғитни кўп солишади, чунки уларнинг чорваси кўп. Мен ўшанда қўшниларга шундай деган бўлур эдим: ҳар 100 гектар ҳисобига 6 та сигирингиз бўлгандан кейин, ўғитни қаердан ҳам олар эдингиз. Калиновкаликларнинг эса ҳар 100 гектар ер ҳисобига 24 та сигири бор. Бошқа колхозларда бўлса, ана шу 6 та сигир ҳам йўқ. Шундай бўлгач, ўғитни қаёқдан олишлари мумкин? Бундай колхозларда уларнинг даласини учиб ўтаётган қушларгина ўғитлаб кетиши мумкин. (Қувноқ жонланиш). Албатта, бундай «ўғит»лардан мўл ҳосил кутиб ўтиришнинг сира ҳожати йўқ. Кимнинг чорваси бўлса ўғит ўшанда; кимнинг ўғити бўлса, ҳосил ўшаники. Бинобарин, деҳқончиликни ҳам, чорвачиликни ҳам бутун чоралар билан ривожлантирмоқ керак, чунки чорвачиликни ривожлантирмасдан туриб, ўғитни кўпайтириб бўлмайди, ғўнг бўлмаса, мўл ҳосил олиб бўлмайди.

Ўтмишда деҳқон билимсиз бир киши эди. Энди замон бошқа одамларники бўлиб қолди. Бугун мана шу ерда Шура Худякова сўзга чиқди. Ўтган йили Калиновкадаги ўрта мактабнинг 10- синфини тамомлагандан кейин, у сут соғувчи бўлиб ишлай бошлабди. Ўтмишда баъзи бир ўқитувчилар етуклик аттестатига эга бўлмагани ҳолда ҳозирда шундай аттестат билан сут соғувчилик қилаётган қизнинг кимлигини тасаввур қилиб олаберинг. Эски замондаги ўқитувчилар семинарийларни тамомлаб чиқар эдилар, ўша семинарийлар бизнинг ўрта мактабимизчалик кўп билим бермас эди.

Ҳозир колхозларда кўп масалаларга ақли етадиган, ўқимишли кишилар ишлаяпти. Ана шу кишиларни фақат моҳирлик билан уюштира билмоқ керак ва шунда улар тоғларни талқон қилиб ташлайдилар. Лекин ишлаш керак, ақл-идрокни ва ташкилотчилик ғайратини ишга солмоқ керак. Минбарга чиқиб олиб, ваъзхонлик қиладиган ва ҳеч бир иш қилмайдиган замонлар ўтиб кетди. Эндиликда конкрет ташкилотчилик иши олиб бориш лозим. Чорвачилик фермаларига бориш, иш қандай олиб борилаётганлигини, чорвадорлар меҳнати қандай ташкил қилинганлигини, қанча ва қандай озуқалар сарфланаётганлигини, гўшт, сут, жуннинг ҳар центнери қанчага тушаётганлигини суриштириб кўриш керак. Шундай қилгандагина биз маҳсулотлар етиштиришни кўпайтира ва уларнинг таннархини камайтира оламиз.

Муттасил ўқиш, янгиликни жорий қилиш, олға қараб бориш зарурлигини яна бир марта таъкидлаб ўтмоқчиман. Биз яқинда СССР Фанлар академияси Генетика институтининг «Горки Ленинские» экспериментал хўжалигига бордик. Трофим Денисович Лисенко ўша жойда ишлаяпти. У бизга кўпгина марокли нарсаларни кўрсатди. Сермой сут бераётган чорва молларни ҳам кўрсатди. Шуни айтмоғим кераккн, Т. Д. Лисенкони танқид қилаётган баъзи бир олимлар қишлоқ хўжалигига ҳеч қандай ёрдам кўрсатмаяптилар ва фанга ҳеч қандай фойда етказмаяптилар-у, лекин танқид қилишга жуда чечанлар.

Гарчи, Т. Д. Лисенко билан тез-тез учрашиб, суҳбатлашиб турсамда, бу гал ҳам унинг гапларини бажонидил эшитдим. У нима қиляпти? Бу олим мойи 3,5 процентли сут берадиган сигирларни олиб, сермой сут берадиган наслнинг букаси билан чатиштириш орқали шундай бир насл ҳосил қилмоқдаки, бу насл юксак даражада сермой сут бериш хусусиятини ирс қилиб олмоқда. Дурагай сигирлар мойи 5,2-5,5 процентли сут бермоқда. Сутга қўшимча равишда 2 процент мой қўшиш — ҳақиқий бойлик-ку, ахир.

Маълумки, сут — оппоқ сув эмас, унинг ўзига хос таъми ва тўйимлилик фазилатлари бор. Сутнинг мойи қанча кўп бўлса у шу қадар қимматлироқ бўлади. Давлатга сут сотиш планини бажариш вақтида буни ҳисобга олмаслик мумкин эмас.

Бизда сутнинг базис мойлилик даражаси белгилаб қўйилган. Бир куни область партия комитетининг секретари менинг ҳузуримга келиб, шундай деб қолди: биласизми, ўрток Хрушчев, биз давлатга сут сотиш планини бажардик-ку, лекин мойлилик даражаси базис даражасидан кам бўлиб қолди. Энди қўшимча равишда сут топширишга мажбур бўляпмиз.

Ана шу раҳбар халққа юқори сифатли маҳсулот бериш тўғрисида ғамхўрлик қилаётгани йўқ, балки бир илож қилиб қонунни чеккалаб ўтиб, ўзининг жонини койитмаслик йўлини ахтаряпти. Бундай қилиш ярамайди, ўртоқлар!

Агарда, калиновкаликлар, ўз фермаларингизда ҳозир сиз олаётган сингари мойи 3,7 процентли эмас, балки Т. Д. Лисенко олаётгани каби 5,2 процентли сут етиштиришни ўрганиб олганингизда эди катта иш қилган бўлур эдингиз. Бу нарса колхознинг даромадини оширишга, мамлакатга қимматлироқ сут беришга имкон берган бўлур эди.

В. В. Грачев: Биз «Горки Ленинские»дан тўртта букача олиб келдик.

Н. С. Хрушчев: Яхши.

Чорва молларни бўрдоқига боқишни, букачаларни ўтлатиб семиртиришни ташкил қилишни ва бу ишнинг усулларини олиб кўринг. Кўпгина хўжаликларда бу иш билан сўнгги вақтларгача эски усуллар асосида шуғулланиб келдилар. Букачани пичиб қўяр эдилар, у хасталаниб қолар эди, унчалик кўп семирмас эди: 12 ойда атиги икки юз килограммга борар эди. Бир яшар букачанинг вазни 300 килограммдан ошиб кетиши мумкин, 300 килограмм бўлиши эса турган гап! Бунинг учун ана шу букачани ишнинг кўзини билиб парвариш қилиш, профессор А. А. Байбуртциян методи асосида пичиш, ёки мутлақо пичмаслик керак, чунки бир яшар букача ҳали у қадар безовталанадиган мол бўлмайди. Шунинг натижасида битта букачадан 100 килограмм гўштни кўп олиш мумкин. Бир хил меҳнат, бир хил озуқа сарфлаган ҳолда, олинадиган гўшт 30 процент кўпаяди.

Кўряпсизларми, нақадар кўп имкониятларимиз бор, бу имкониятлар оёғимизнинг остида дурдек тўкилиб ётибди. Ана шу имкониятларни кўришни ҳамда улардан моҳирлик билан фойдаланишни ўргатмоқ керак. Янгиликни ўрганмаётган киши эса бир жойда қотиб қолади, ана шу имкониятларни кўрмайди, бинобарин, уларни ишга сола олмайди.

Хўжаликни кўздан кечириш вақтида мен В. В. Грачевга, бу ерда ишчи кучи бўшаб қолар экан, дедим. Калиновкаликларнинг колхозидагина эмас, бошқа колхозларда ҳам шундай бўлади. Демак, бу нарсани олдиндан кўрмоқ керак. Чунки бизнинг мамлакатимизда одамлар ишсиз қолиши мумкин, деган хавф йўқ. Бу ерда иш ҳаммага етади.

Масалан, сизларнинг колхозингизда қулупнай етиштириш мумкин. Қулупнай кўп меҳнат талаб қиладиган экин бўлса ҳам, яхши даромад келтиради. Қулупнайни янгилигида сотиш, ундан компот, мураббо ва бошқа турдаги маҳсулотлар пишириш мумкин. Агарда 200 гектарли янги боғингиздаги дарахтлар орасига қулупнай ўтказганларингизда ана шу қулупнайни парвариш қилиш учун бирталай колхозчиларни ажратиб қўйишингизга тўғри келар эди. Тўғри, бу мавсумий иш, лекин бошқа ишлар ҳам топиш мумкин.

Сизнинг колхозингизда курқалар боқиш ҳақида ўйлаб кўрилса яхши бўлур эди. Курка гўшти ғоз ва ўрдак гўштига нисбатан қимматлироқдир. Куркаларни боқиб кўпайтириш колхозга катта даромад келтиради.

Маҳсулотларни кўпроқ ишлаб чиқармоқ, меҳнат унумдорлигини оширмоқ ва шу асосда колхознинг жамоат бойлигини ҳамда колхоз далалари ва фермаларида ишлаб турган кишиларнинг иш ҳақини оширмоқ учун меҳнатнинг ташкил этилишини такомиллаштириш, ишчи кучини иш билан тўла банд қилиш зарур.

Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини механизациялашда ҳам бизда кўпгина янгиликлар бор. Ўтган йил Қозоғистон қўриқ ерларидаги меҳнаткашларнинг зона кенгаши олдидан Дон хўжалиги институтида (Шўртандада) қишлоқ хўжалик ўрим-йиғим техникасидан фойдаланишнинг ажойиб намуналарини бизга кўрсатишди. Институтда кенг қамраб ишлайдиган ўроқ машинанинг қандай ишлаши кўрсатилди, ўроқ машинанинг бир ўрим, икки ўрим ва ҳатто уч ўрим қилиб ўришдаги иш методи кўрсатилди. Бу усул жуда катта иқтисодий натижалар беради. Ғаллани ўриш вақтида ҳам, шунингдек ўрилган ғаллани йиғиштириб олишда ҳам бу усул камроқ техника билан кўпроқ майдондаги ҳосилни ўриб-йиғиб олишга имкон беради. Комбайн фақат бир ўрим ғаллани йиғиштириб олади, уч ўрим ғаллани йиғиштириб олмоқ учун уч марта юриб ўтиш керак. Янги усулда комбайн уч ўрим ғаллани бир юриб ўтишда йиғиштириб олиб, бу иш учун ошиқча куч сарфламайди.

Дуруст, гектаридан олинадиган ҳосил тахминан 10-15 центнерга етадиган бўлса, икки ёки уч ўримни бирйўла йиғиштириб олиш тузук бўлади. Гектаридан олинадиган ҳосил 25-30 центнер бўлганида, комбайннинг бир юришда уч ўримни йиғиштириб олиб, янчиб бериши қийин бўлса керак. Мана шуларнинг ҳаммасини амалда синовдан ўтказиш керак. Лекин кенг қамрайдиган ўроқ машиналар яратиш, шунингдек баъзи механизаторлар қилаётганидек, мавжуд ўроқ машиналарни қўшалоқ қилиб ва учтасини бир йўла ишлатиш тўғри, прогрессив ишдир. Бундаги қийинчилик шундан иборат бўладики, комбайндаги молотилкани кучлироқ қилиш керак, шундай қилинганида гектаридан олинадиган ҳосил — 50-60 центнер бўлган тақдирда ҳам комбайн ғаллани янчиб бера олади. Шу сабабли, бу йўлда яхшилаб ишлаш керак.

Лекин бунақа катта ҳосиллар келгусида олинади. Ҳозирча бундай катта ҳосил олаётган колхозлар ва совхозлар унчалик кўп эмас, колхозлар ва совхозларнинг кўпчилиги эса гектар бошига 15-20 центнер ва 30 центнерга етказиб ҳосил олмоқда. Қўриқ ерларда эса гектар бошига олинаётган ҳосил ўрта ҳисобда 8-20 центнер доирасида, 25 центнер олинаётган жойлар ҳам бор-у, лекин бунақа ҳосил камдан-кам учрайди. Бинобарин, Қозоғистон, Сибирь, Волга бўйининг қўриқ ерларида ғаллаларни ўришда икки ва уч ўрим ҳосилни бирйўла йиғиштириб олиш усулини муваффақиятли қўлланиш мумкин.

Бунда меҳнат унумдорлиги нақадар кўтарилишини ва қилинадиган сарфлар нақадар камайишини тушуниб олиш қийин эмас. Ғаллани ўриб-йиғиб олиш учун техника, ёнилғи камроқ талаб қилинади, одамлар камроқ керак бўлади, иш муддатлари қисқаради.

Кенг қамрайдиган ўрим-йиғим агрегатларини ва ўроқ машиналарини қўлланиш керакли ва манфаатли ишдир. Илғор хўжаликлар ўрим-йиғим ишларини моҳирлик билан ташкил этишда қимматли тажриба тўплаганлар. Лекин бу тажриба ҳамма колхозлар ва совхозларда суст жорий қилинмоқда. Бу тажриба кўп колхозлар ва совхозларга ўқнинг товуши сингари секин етиб бормоқда. Ўқ отилганда аввал унинг олови кўзга кўринади, сўнгра эса бир оз вақтдан кейин унинг товуши эшитилади. Ўрим-йиғимнинг ташкил этишдаги янгилик ҳам худди шу каби ишлаб чиқаришга анча кечикиб жорий қилинмоқда.

Буни ким жорий қилиши керак? Бутуниттифоқ «Сельхозтехника» бирлашмасининг, республика «Сельхозтехника» органларининг раҳбарлари ва мутахассислари жорий қилишлари керак. Улар тавсияномаларни ишлаб чиқиш ва юбориш билангина шуғулланиб қолмасдан, шу билан бирга ўзларининг жойлардаги ташкилотлари орқали колхоз ва совхозлардаги механизаторларга, инженерларга илғор усулларни, янги технологияни, техникадан тағин ҳам унумлироқ фойдаланиш йўлларини ўргатишлари лозим.

Агар ҳозирги вақтда биз ўрим-йиғимнинг янги технологиясини ҳамма жойда қўлланганимизда эди, комбайнларимиз ва тракторларимиз, шунингдек ишчи кучимиз ҳам, эҳтимол, ошиб қолган бўлур эди. Афсуски, бундай қилингани йўқ. Биз сизларнинг оғилхонангизни бориб кўрдик, сут соғадиган «арча» қурилмангизни кўрдик. Шуни айтиш кераккн, бу қурилма билан ишлаш қўл меҳнатига қараганда яхши. Лекин ҳозирги вақтда сут соғадиган янги «карусель» қурилмаси яратилган, тажрибадан маълум бўлишича, бу қурилма билан ишлаш сут соғувчиларнинг меҳнат унумдорлигини тағин ҳам кўпроқ оширишга имкон беради. Шу қурилмада уч киши ишлаб, 600 ва ундан ҳам кўпроқ сигирни соғиши мумкин. Сизлар «карусель»ни ўрнатсангиз, колхозда сут яна арзон бўлиб қолади.

Чопиқ қилинадиган экинларни парвариш қилишга тааллуқли яна бир мисолни айтиб бераман. Кабарда-Балкар АССРда агроном З. Шауцуков ротацион мотигани такомиллаштирди. У, ниналн дискнинг диаметрини кўпайтирибди, шу туфайли маккажўхори ўса борган сари уни уч марта парвариш қилиш мумкин бўлиб қолибди. Мотига катта тезлик билан — соатига 12 километр тезлик билан ишлайди. Шу машина ёрдамида парвариш қилинган маккажўхори экинлари жуда яхши ўсяпти. Энди қўл меҳнати ҳам даркор эмас. Шу машинани ишлатиш ерни яхши юмшатишга имкон беради, тупроқдаги намни буғлантиришга йўл қўймайди, бегона ўтларни ўз вақтида йўқотиб туради, экинларнинг ўт босишига йўл қўймайди.

Илғор иш усулларини ишлаб чиқаришга жорий қилиш ишлаб чиқариш бошқармаларининг жуда муҳим ишидир. Ишлаб чиқариш бошқармалари «Союзсельхозтехника»дан ҳам, Қишлоқ хўжалик министрлигидан ҳам зарур тавсияларни ишлаб чиқишни талаб қилишлари лозим. Ишлаб чиқариш бошқармаларининг вазифаси шуки, улар мана шу тавсияларни ҳар бир колхозга, ҳар бир бригадага етказишлари керак. Агар биз шу ишларнинг ҳаммасини ташкил қила олганимизда эди, маҳсулот етиштиришда тағин ҳам юқори даражага кўтарилган бўлур эдик, ўртоқлар. Қишлоқ хўжалик органларини қайта ташкил этиш тўғрисида қабул қилинган қарорлар ва ҳозир биз тасдиқлаган янги структура ўз вақтида кўрилган тўғри чора эканлигини турмуш исботлаб бераётир, деса бўлади. Лекин бу бошқармаларни активлаштириш керак ва айниқса «Союзсельхозтехника»ни активлаштириш керак, чунки техника қишлоқ хўжалигини юксалтиришда ҳал қилувчи кучдир. «Союзсельхозтехника» органларида ишлаб турган одамларни моддий жиҳатдан қизиқтиришни яхши ўйлаб кўриш керак, токи улар ўз меҳнатлари учун совхозлар ва колхозларда қишлоқ хўжалик техникасидан самарали фойдаланиш натижаларига қараб ҳам ҳақ оладиган бўлсинлар. Бу гапнинг маъноси нима? Бунинг маъноси шуки «Союзсельхозтехника» ходимлари ўзлари жорий қилаётган техникадан колхозлар ва совхозларнинг мумкин қадар яхшироқ фойдаланишига, бу техниканинг яхши натижалар беришига эришмоқ учун кўп куч ва ғайрат сарфлашлари лозим.

Техникадан фойдаланишнинг янги ташкилий усулларини қўллаш учун масъулиятни фақат совхозларнинг директорлари ва колхозларнинг раислари зиммасига юклаш билан чекланмай, шу билан бирга бунинг учун «Союзсельхозтехника»нинг юқори органларидан тортиб, то қуйи органларигача ишлаб турган ходимлари ҳам жавоб берадиган бўлсинлар. «Союзсельхозтехника» ходимлари қишлоқ хўжалик техникасидан фойдаланишнинг янги технологик усулларини кузатиб туриш ва ҳатто пропаганда қилиш билангина чекланиб қолмасдан, шу билан бирга улар янги қишлоқ хўжалик техникасини хўжаликларга актив равишда ва сабот билан жорий қилишлари ҳам лозим.

«Союзсельхозтехника» аппарати жуда кучли аппарат, шу сабабли унинг бюрократик аппаратга айланиб кета бошлашига йўл қўйиш ғоят хатарли бўлади.

Ветеринария хизмати тўғрисида бир-икки оғиз гапириб ўтаман. Биз бу ишга ҳурмат билан қарамаётирмиз. Бу иш эътиборга сазовор бўлмаганлиги учун шундай қилинаётгани йўқ, балки кўп хўжаликларнинг раҳбарлари бу ишга арзимас иш деб қараётганликлари учун шундай бўлаётир. Баъзи колхозларнинг раислари мол ўлиб қолаётган вақтдагина ветеринарга мурожаат қиладилар. Иш бу даражага етиб қолганида врачнинг кераги йўқ, балки чуқур қазиш учун теша билан кетмон керак бўлади. (Залда жонланиш) Аммо, ҳаммага маълум нарса шуки, агар чорва моллар яхши боқилса, уларнинг маҳсулдорлиги ҳам кўпроқ бўлади. Касал молни унчалик семиртириб бўлмайди, у фақат ем-хашакнинг заволи бўлиб қолади, холос.

Ветеринария врачи фермадаги молларнинг оғриб қолмаслигини, яхши ва соғлом бўлишини, нормал ривожланиб, кўпроқ семиришини кузатиб туриши лозим. Шу сабабли, чинакам раҳбар ўз хўжалигида ветеринария хизматининг намунали ташкил этилишига ҳамиша эътибор бериб туради.

Энди яна бир масалага тўхталиб ўтмоқчиман. Токзорларга сепиш учун мис купороси етишмаётир, деган шикоятларни кўп эшитмоқдамиз. Мамлакатда токзорлар майдони жуда катта. Ўзларингизга маълумки, мис купороси мисдан ясалади. Бу нарса жуда қимматга тушади. Миснинг бир қисмини чет давлатлардан сотиб олишга, бунинг учун олтин билан ҳақ тўлашга тўғри келади. Аммо бунинг учун мисни сарфламаса ҳам бўлади. Мен буни яқиндагина билиб қолдим. А. Н. Косигин Италияга борганида у ердаги саноатчилар унга мис купоросига қараганда уч баравар кучлироқ таъсир қиладиган препаратни сотиб олишни таклиф қилишибди. Шу билан бирга саноатчилар, биз ўз препаратимизни атайин яшил тусга бўяб чиқариб, мис купороси деб сотамиз, шундай қилмасак, яшил тусдаги мис купоросидан фойдаланишга одатланиб қолган деҳқонлар туссиз препаратни сотиб олмасликлари мумкин, деган гапни ҳам айтишибди.

Биз шу препаратни сотиб олдик. Бизнинг тажрибакорларимиз уни синаб кўрганларидан кейин, бу препарат мис купоросидан уч баравар эмас, балки фақат икки баравар кучли, дейишди. Хўш, икки баравар кучли бўлса ёмонми?

Ёки бошқа бир мисолни айтиб берай. Бизнинг химик олимларимиз токнинг зараркунанда ҳашаротларини қириш учун нефтни қайта ишлаш маҳсулотларидан заҳарли химикатлар ишлаб чиқариш усулини 1950 йилдаёқ кашф қилишган эди. Лекин шундан бери орадан 12 йил ўтган бўлсада, ҳали ҳам бу заҳарлар лабораторияларда тайёрланмоқда.

Нефтдан мана шундай препарат ҳосил қилиш усулини тезроқ ишлаб чиқиб, такомиллаштириш химикларнинг бурчидир. Бу препаратни заводларда ишлаб чиқишни ташкил этиш керак.

Кўриб турибсизки, ҳамма нарса одамларнинг маҳоратига, ташаббусига ва қунт билан ишлашига боғлиқ.

Маккажўхори экилган ерлардаги бегона ўтлар билан курашмоқ учун симазин деган гербицид бор. Бу жуда яхши таъсир қиладиган дори. Ҳозирча биз симазинни унчалик кўп чиқараётганимиз йўқ, лекин ҳар ҳолда ишлаб чиқармоқдамиз. Бироқ, ундан тўғри фойдаланишни ҳали ўрганиб олганимиз йўқ.

Кичкина тажриба участкасида мен шундай бир манзарани кўрдим: Нўхатнинг бир неча нави, хашаки дуккакли экинлар ва люпин экилган экан. Буларнинг ҳаммаси яхши униб чиқибди. Бегона ўтлардан қутилмоқ учун шу участкага экин экиб бўлингандан кейин симазин сепишибди, бир қанча вақт ўтибди, шу орада ёмғирлар ёғибди. Кунларнинг бирида мен экинларнинг сарғайиб қуриб қолаётганлигини кўрдим. Т. Д. Лисенко билан бўлган суҳбатларнинг бирида мен ундан нега шундай бўлди, деб сўраган эдим. У менга айтдики, нўхат ва дуккакли экинларга симазин сепиб бўлмайди, симазин сепилса улар қуриб қолади. Симазин фақат битта экинга — маккажўхорига кор қилади. Чунки маккажўхорига симазин таъсир қилмайди, бошқа экинларнинг ҳаммасини у қурита беради. Яхшики, бу ҳодиса колхозлар ва совхозларнинг миллион гектарлаб майдонларида эмас, балки кичик участкада содир бўлди.

Бу факт шуни кўрсатиб турибдики, симазиндан қандай қилиб тўғри фойдаланишни, фақат симазиндангина эмас, бошқа заҳарли химикатлардан ҳам қандай қилиб тўғри фойдаланишни яхши билиш керак. Тавсияномаларни батафсил ишлаб чиқиш зарур, бу тавсияномалар уйдирма гаплардан иборат бўлмаслиги лозим. Тавсияномалар илмий муассасаларнинг объектив маълумотларига ва шу заҳарларни ишлатган хўжаликларнинг тажрибасига асосланиб тузилиши лозим. Шу заҳарли химикатларнинг қандай таъсир қилиши, қандай бегона ўтларга қарши қандай ҳолларда ва қандай қилиб ишлатилиши ва қандай экинлар экилган жойларда ишлатилиши, қандай тупроқ-иқлим шароитида шу заҳарларнинг яхшироқ таъсир қилиши, қанча миқдорда ишлатилиши лозимлиги тавсияномаларда батафсил ёзиб қўйилиши керак. Мана шуларнинг ҳаммаси ҳамма учун тушунарли қилиб, аниқ ва пухта ишлаб чиқилиши лозим.

Буни ким қилиши керак?

Қишлоқ хўжалик министрлиги қилиши керак. Агар колхозлар ва совхозлар заҳарли химикатларнинг нотўғри ишлатилишига йўл қўйсалар ва маданий экинлар шу заҳарли химикатлардан шикастлансалар, мана шунинг ўзи образли қилиб айтганда, Қишлоқ хўжалик министрлигининг мағлубиятга учраши бўлади. Бунинг учун министрликнинг ўзи жавоб бериши лозим. Ўзининг жойлардаги органлари орқали бундай масалаларни колхозларга ва совхозларга тушунтириб бериши керак.

Пухта ўйлаб чиқилган системага эга бўлмоқ учун мана шуларнинг ҳаммасини ишлаб чиқиш, шу вазифаларни ҳал қилиш учун жавобгар бўлган кишиларнинг вазифалари ҳам, масъулиятлари ҳам конкретлаштирилиши лозим. Илғор усулларни ва фан муваффақиятларини яхши қўлланганлик учун, ишлаб чиқаришда яхши натижаларга эришганлик учун моддий жиҳатдан кўпроқ рағбатлантириш, моддий жиҳатдан кўпроқ қизиқтириш кўзда тутилиши кераклигини мен неча марталаб уқтириб ўтганман.

Колхозлар ва совхозларнинг раҳбарлари меҳнат унумдорлигини ошириш ва маҳсулот таннархини камайтириш йўлларини қидиришлари лозим, бошқарманинг ходимлари, ташкилотчи инспекторлар эса бу ишда уларга ёрдам беришлари керак. Колхозларнинг раисларини, бригадаларнинг бошлиқларини жуда илож қолмаган тақдирдагина алмаштириш керак. Кадрларни асраш лозим. Хатога йўл қўйган ҳар бир кишини ҳамиша ёмон киши деб бўлмайди. Агар колхоз раиси бирор хатони қилиб қўйган бўлса, буни диққат билан текшириш, хатонинг сабабларини ўрганиш, камчиликларни тезроқ йўқотишга ёрдам бериш керак.

Агар раҳбар ўқиб-ўрганишни истамаса, илғор тажрибаларни, фан муваффақиятларини эгаллаб олишни истамаса, бу бошқа гап. Бундай ходимни алмаштириш керак, албатта.

Шундай ҳам бўладики, одам ўзи уддалайдиган маррагача ўсиб, шу нуқтада қотиб қолади. У, оператив равишда ишлай олмайди, унинг маълумоти ҳам етарли эмас. Бунақа кишига қўлидан келадиган ишни топиб беринг. Ёшларни кўтаришдан қўрқманглар. В. М. Кавун бошчилигидаги украин колхозининг шуҳрати бутун мамлакатга ёйилган. У колхозга раис бўлиб сайланганида 26 ёшдаги йигит эди. Аммо кўпинча ёши қиркка етган ходимни ҳали мустақил ишлаш учун жуда ёш дейишади.

Комсомолларимизнинг, шонли ёшларимизнинг билимлари, шижоати, ғайрати бор. Улар энг мураккаб вазифаларни ҳал қила оладилар, ёш ходимларга дадил бўлиб ишониш керак. Мени ўзи пенсия ёшига етиб қолганлиги учун кекса кадрларга қарши чиқаётир, деб мендан шубҳа қилмассизлар, деб ўйлайман. (Шодиёна жонланиш). Яна бир марта уқтириб айтаманки, кадрларни асраш керак, лекин ишимиз ҳамма вақт юксалиб бориши учун, ғалла, гўшт, сут ва бошқа маҳсулотлар кўпроқ етиштирила бериши учун кадрларнинг қотиб қолишига йўл қўймаслик керак.

Ўртоқлар! Калиновкада ишлар жуда яхши бораётир. Ғаллангиз жуда яхши, ҳамма экинларингиз: буғдойингиз, жавдарингиз, қанд лавлагингиз, маккажўхорингиз, нўхатингиз, дуккакли экинларингиз, коноплянгиз кўзни қувонтиради. Колхозларнинг раисларига, ишлаб чиқариш бошқармасининг раҳбарлари ва мутахассисларига берадиган маслаҳатим шуки, Калиновкадан ўрнак олинглар. Агар Калиновкадан яхшироқ хўжалик бўлса, шу хўжаликдан намуна олинглар. Айтишим мумкинки, ҳатто энг яхши колхозда ҳам ҳамма иш ҳамиша яхши бўла бермайди. Эҳтимолки, бир илғор хўжаликдан айрим тармоқларни бошқаришни ўрганиш, иккинчи хўжаликдан шу хўжаликда энг муваффақиятли ривожланган тармоқни олиб, шу тажрибадан фойдаланиш керакдир. Илғор тажрибаларни ўрганиб олиб ва татбиқ қилиб, олға бораверингиз!

Коммунизмнинг ғалабаси учун бизга нималар керак? Тинчликни таъминлаш керак, дейишади. Тўғри, лекин тинчликни таъминламоқ учун мамлакат экономикасини юксалтириш, унинг қудратини мустаҳкамлаш зарур. Тинчликни таъминлаш ишида сизларнинг иштирокингиз, аввало, шундан иборатки, сизлар мамлакатга кўпроқ ғалла, гўшт, сут, мой, картошка, сабзавот бериб туришингиз керак. Ғалла ва чорвачилик маҳсулотлари кўпроқ бўлса, мамлакатимиз бой ва бақувват бўлади. Шу сабабли, сизларнинг далалар ва фермаларда қилаётган меҳнатингиз тинчликни мустаҳкамлаш ишига бевосита тааллуқлидир. (Қарсаклар).

Гўштнинг нархини оширганимизда чет эллардаги душманларимиз шовқин-сурон кўтариб, ғунг қарғалардай қағиллаб, мана, Хрушчевнинг ўзи гўшт етишмаётганлигига иқрор бўлди, деган гапларни тарқатдилар.

Чорвачиликни тезроқ юксалтирмоқ, мамлакатда гўштни мўл қилмоқ, гўшт етиштиришни нархларни камайтириш мумкин бўладиган даражага кўтармоқ учун мана шу муҳим ва зарур чорани кўрганлигимизни совет кишилари яхши биладилар.

Капиталистик дунёда гўштни тўйгунча ейдиган кишилар унча кўп эмас. Бизнинг камчиликларимиз тўғрисида жар солаётганлар буни билишади. Лекин илинадиган бир нарсани топиб олсалар бас.

Албатта, агар қишлоқ хўжалигидаги бизнинг ютуқларимиз саноатдаги сингари бўлганида эди, аҳвол бошқача бўлур эди. Улар индустриямизнинг ривожланиши тўғрисида қанақа ёмон гап айтишлари мумкин? Яқинда мен америкалик журналист Шварцнинг мақоласини ўқидим. Маълумки, у, бизнинг мамлакатимизга тўҳмат қилишни ўзига касб қилиб олган — шунинг учун унга пул тўлаб туришади. Ана шу журналист бундай гапларни ёзибди: Хрушчев, эҳтимол, ҳозир тантана қилаётгандир, ниҳоят, унинг орзуси рўёбга чиқди — Американинг пўлат эритиш саноати кейинги ҳафталарда пўлатни Совет Иттифоқининг саноатидагига қараганда камроқ ишлаб чиқарди.

Менинг хаёлимга бундай бир нарса келди: ахир, сен ҳам бизнинг ютуқларимизга тан берибсанку. Биз сени мажбур қилдик. (Залда жонланиш. Қарсаклар). Мухолифнинг, Совет Иттифоқи пўлатни Америка Қўшма Штатларига қараганда кўпроқ эритиб чиқарганлигини эътироф қилиб ёзган мақоласини ўқиб ҳузур қилдим. Гагаринимиз космосга учиб кетганида М. А. Шолохов айтганидек, мана бунга қойил! дедим.

Тўғри, америкалик журналист, АҚШ Совет Иттифоқига етиб олади, деган гапларни ҳам ёзибди. Эҳтимол. Уларнинг ишлаб чиқариш қувватлари катта. Лекин чавандознинг оти энг яхши отдан лоақал бир бош ўзиб ўтганида ҳам унда энг тез чопар отни ўзиб кета оламан, деган ишонч туғилади. (Қарсаклар). Сиз билан биз ҳам шундаймиз. Бизнинг мамлакатимиз ўтмишда қолоқ мамлакат эди, лекин биз экономикамизни юксалтирдик, мана энди, шундай кунга келиб етдикки, саноати жаҳонда жуда ривожланган АҚШга пўлат эритиш соҳасида ҳам етиб олдик. Мана шунинг ўзи муваффақият эмасми, ахир, ўртоқлар! (Гулдурос қарсаклар).

Бугун биз пўлат эритиш соҳасида улардан ўзиб кетдик, эртага бошқа хил маҳсулотлар ишлаб чиқариш соҳасида ўзиб кетамиз. Шу тариқа шундай вақт келадики. Ўшанда бизнинг мухолифларимиз: уларга етиб бўладими, ахир, улар социализм мамлакати-ку, коммунизм мамлакати-ку, уларнинг олдинда бориши лозимлиги табиийдир, деб айтадиган бўлиб қоладилар. (Давомли қарсаклар).

Бизга нима керак? Бизнинг мақсадимиз шуки, бизнинг одамларимиз лаззатли овқатларни тўйиб есинлар, кийимлари тоза, иссиқ ва чиройли бўлсин, уйлари ёруғ, яшашга қулай бўлсин, болалар мактабларда ўқисин, улар учун болалар яслилари ва боғчалари етарли бўлсин, деймиз. Бунинг учун эса, бизнинг экономикамиз, техникамиз, маданиятимиз янги юксакликка кўтарилиши лозим. Ана шунда мухолифнинг тили қисиқ бўлиб қолади. Мана шуларнинг ҳаммасига қўшимча равишда яна ракеталаримиз ва термоядро бомбаларимиз бўлиши керак. Ана шунда турмушимиз жуда ҳам яхши бўлиб кетади. (Шодиёна жонланиш. Қарсаклар).

Нима ҳам дер эдик. Таканн уй ичига боғлаб қўйишга тўғри келса, бундай шароитда таканинг ҳидига ҳам кўникиб қолиб яшаш мумкин. Империализмни бамисоли бир такадек деб ҳисоблайлик, лекин бизнинг уйимиз бутун планетанинг ўзидир. Бизга урушнинг нима кераги бор, така билан яшаб, унинг қўланса ҳидига кўникканимиз яхшироқ, лекин таканинг экинзоримизга киришига йўл қўймаслик керак. Бунинг учун мудофаани мустаҳкамлаш, мамлакат экономикасини ривожлантира бериш керак. Биз худди шундай қиляпмиз. Партия XXII съезди белгилаб берганидек, коммунизм сари олға боряпмиз. (Давомли қарсаклар).

Сиз, қишлоқ меҳнаткашлари, XXII съезд қарорларини, партиянинг янги программасини амалга ошириш ишида катта вазифаларни ҳал қиляпсиз. Қишлоқ хўжалигини юксалтириш халқнинг эҳтиёжларини озиқ-овқат маҳсулотлари билан қондириш, саноатни хом ашё билан таъминлаш — коммунистик қурилишнинг зарбдор фронтидир. Шу сабабли, колхозларнинг бу ерда ўтирган раҳбарлари, сизларнинг меҳмонларингиз, барча қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари ўз имкониятларини яна бир марта ўйлаб кўришлари лозим. У ёки бу колхоз имконияти бўлмаганлиги учун эмас, балки ўз имкониятларидан оқилона фойдалана олмаётганлиги учун орқада қолмоқда. Ҳамма гап мана шунда, ўртоқлар!

Хўжаликни моҳирлик билан бошқаришни одамларга ўргатиш керак. Ҳамма колхозларнинг Калиновка даражасига кўтарилиши учун бизда ҳамма нарса бор. Ҳатто бизда ўз хўжалигини Калиновкадагига қараганда юксакроқ даражада олиб бораётган колхозлар ва совхозлар ҳам бор. Агар ҳамма хўжаликлар Калиновка даражасига кўтарилганида эди, бизнинг мамлакатимиз аҳоли жон бошига ҳисоблаганда гўштни ҳозирги вақтда Америка Қўшма Штатларидагига қараганда кўпроқ етиштирадиган бўлиб қолур эди. Бу қандай ғалаба бўлишини ўзларингиз тасаввур қилишингиз мумкин! Душманларимиз эсини йўқотиб қўйган бўлур эди. (Залда жонланиш. Қарсаклар). Шундай қилишимиз мумкинми? Модомики, Калиновка шундай қила олган экан, нега бошқалар шундай қила олмайди? Қила олади! Фақат жуда бой имкониятларимиздан оқилона фойдаланиш керак.

Мен нутқимни тамомлаб, меҳнатингизда муваффақиятлар тилайман. Сизларнинг олдингизга биз, эҳтимол, келгуси йилда, балки яна бир йилдан кейин келармиз. Ҳарҳолда, мен сизлар билан учрашганимда сизларнинг бойликларингиз, жамоат бойлиги ва шахсий бойликларингиз тағин ҳам кўпайиб кетганлигини кўришни истар эдим. Бизнинг мамлакатимизда ҳар бир колхозчининг, ҳар бир ишчининг, хизматчининг бахти кўпчиликнинг бахтига боғлиқ. Капиталистларнинг қонуни одам одамга бўри, деган қонун экан ва шу сабабли улар бир-бировларини бўға берар эканлар, гўдакнинг устидан ҳатлаб ўта берар эканлар, агар ҳатлай олмасалар, гўдакни босиб ўта берар эканлар, аммо биз одамгарчилик қонунлари билан: бир киши ҳамма учун ва ҳамма бир киши учун, деган қонун билан яшаб турибмиз. Ҳар бир колхозда, совхозда, саноат корхонасида ва қурилишда, илмий муассасада ҳамма имкониятлардан фойдаланиш коммунистик қурилишимизнинг улуғ ишини олға силжитишимиз керак.

Сиз, азиз дўстларга янги муваффақиятлар тилайман! (Гулдурос, давомли қарсаклар).

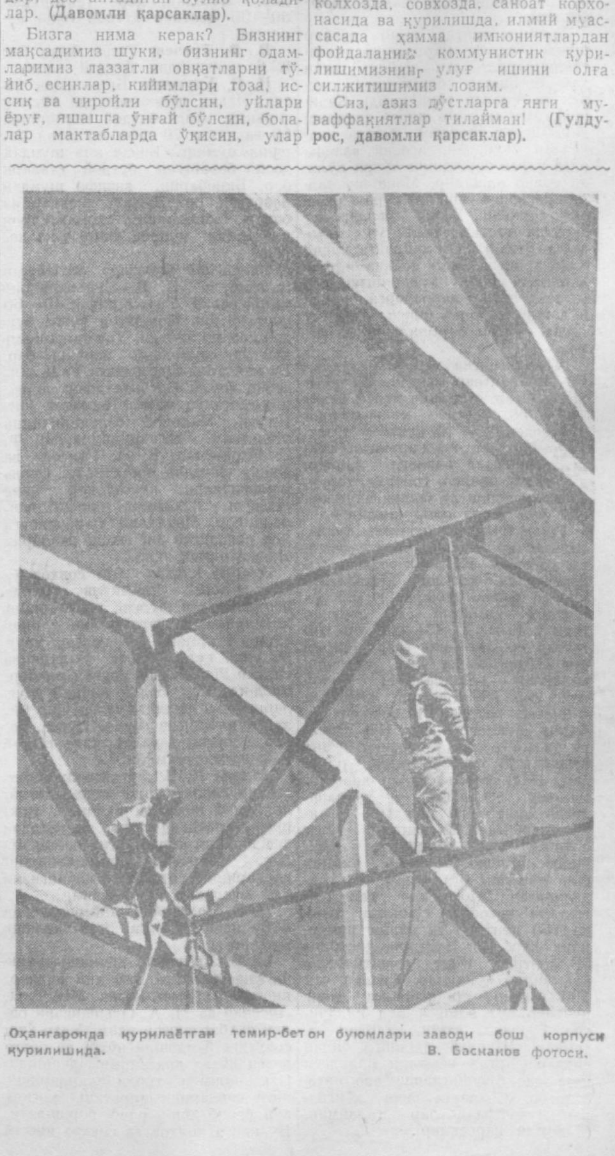

Оҳангаронда қурилаётган темир-бетон буюмлари заводи бош корпуси қурилишида. В. Басилов фотоси.

МАЖБУРИЯТИМИЗ 28 ЭМАС, 35 ЦЕНТНЕР

Меҳнатсеварлик ҳисси билан тўлиб-тошган бригадамиз аъзолари долзарб кунларнинг ҳар бир дақиқасини ғанимат билиб ҳосилга-ҳосил қўшиш ойи бўлган июлни яхши кўрсаткичлар билан тугалладилар. Мана энди ғўза парваришида яна ҳам масъулиятлироқ бўлган август ойи бошланган бир пайтда бизнинг олдимизда жуда катта вазифалар турибди. Ўзбекистон партия ва ҳукуматининг биз қишлоқ хўжалик меҳнаткашларига қарата чиқарган мурожаатида ғўзани серҳосил қилиб ўстириш учун нималарга эътибор бериш кераклиги кўрсатиб берилди.

Бригадамиз пахтакорлари Мурожаатга жавобан мавжуд 118 гектар майдоннинг ҳар гектаридан илгариги мажбуриятдаги 28 центнер ўрнига 35 центнердан «оқ олтин» ҳосили ундиришга қатъий аҳд қилдилар.

Ваъдани ҳамма ҳам бераверади. Аммо ваъданинг устидан чиқиш марднинг иши. Биз ваъдамизнинг устидан чиқиш учун, эл-юрт орасида юзимизни шувит қилмаслик учун ҳозирги долзарб кунларнинг бирор дақиқасини ҳам беҳудага ўтказмасликка тиришаяпмиз. Юқори агротехника қоидалари асосида оби-тобида парвариш қилинаётган ғўзаларимиз бир текис ривожланиб, кун сайин ҳосил нишоналарини кўпайтирмоқда. Ҳар туп ғўзамизда ўртача бештадан бўлиқ кўсак ва кўплаб гул ва шоналар бор. Пахтакорларимиз «ана шу гул ва шоналарнинг бирортасини ҳам нобуд қилмай тўқ кўсакларга айлантириб олсак бу йилги марра бизники бўлади» демоқдалар. Ҳозир улар ана шунга эришиш учун қизғин меҳнат қилмоқдалар.

Сувчиларимизнинг ҳам, механизаторларимизнинг ҳам асосий эътиборлари август ойининг охиригача ҳар туп ғўзада камида 10-12 тадан бўлиқ кўсак ҳосил қилишга қаратилган. Механизаторларимизнинг ҳаракатларини алоҳида айтиб ўтиш керак. Улар қатор ораларини ҳам узунасига, ҳам кўндалангига сифатли қилиб ишлаб бермоқдалар. Биз ғўза парваришини токи пахтамиз пишиб етилгунига қадар сира сусайтирмасликка қатъий қарор қилганмиз. Шу кунларда сувчиларимиз жўякларга шарбат суви оқизишга зўр бермоқдалар. Ғўза парваришини сусайтирмаганимиз ҳолда меёрига етган экинларимизни сидирғасига чеканка қилмоқдамиз.

Т. ЖЎРАЕВ,
3-«Боёвут» совхози 1-бўлимининг бригада бошлиғи.

Хирмонимиз баракали бўлсин

СЎЗИГА АМАЛ ҚИЛАЁТГАНЛАР

Деҳқоннинг ҳаётида энг масъулиятли давр бўлган август ойи бошланди. Бу ойда ишнинг кўзини билган деҳқон ҳосилга-ҳосил қўшиш мақсадида ғўза парваришини сира бўшаштирмайди, экинни машина теримига мослаб ўстириш тўғрисида қайғиради.

Областимизда бундай асл деҳқонлар меҳнат қилаётган хўжаликлар кўплаб топилади. Бу хўжаликларнинг далаларига чиқсангиз ҳосилини кўз-кўз қилиб турган ғўзаларни, моҳирона парвариш қилаётган серғайрат пахтакорларни, ажойиб механизаторларни учратасиз. Бундай олийҳиммат пахтакорларнинг ишлари ҳақида жойлардаги актив қишлоқ мухбирларимиз, газетхонларимиз ҳар куни редакциямизга хат-хабарлар юбориб турибдилар.

Мана, қўлимизда чинозлик газетхон ўртоқ **У. Каримов** юборган хат. У ёзади: «Коммунизм» колхозининг ўртоқ Тўйдимурод Дўсанов бошчилик қилаётган тюпкочи бригадаси аъзолари 40 центнер учун бошланган курашни ҳар қачонгидан ҳам кучайтириб юбордилар. Бундан икки йил бурун шу бригаданинг ерларидан борйўғи 10 центнер атрофида ҳосил олинарди. Бригада аъзолари астойдил меҳнат қилиб, бир йилнинг ўзидаёқ ҳосилдорликни 32,5 центнерга етказдилар. Мана энди бу йил ҳамманинг фикру-зикри 40 центнерлик маррага қаратилган. Ҳозир бригаданинг ғўзалари шундай серавж бўлиб ўсаяптики, кўрган кишининг ҳаваси келади. Ҳар бир туп ғўзада 7-8 тадан бўлиқ кўсак, 8-9 тадан шона ва 6-7 тадан гул ҳосил бўлган. Бундай қувончли манзара ўз-ўзидан пайдо бўлгани йўқ албатта. Бригадир ўртоқ Т. Дўсанов тюпкочи эмасми, ўзи трактор рулига ўтириб ҳозирга қадар барча майдонларни тўрт марта узунасига ва кўндалангига культивация қилиб чиқди. Сувчилар эса ғўзаларни 3 марта обитобида суғордилар».

Шу районлик ўртоқ **С. Яхин** ўз хабарини «Қизил Октябрь» колхозининг 2-бригадасида меҳнат қилаётган икки сувчига бағишлаган. Миришкор сувчилар Мамадали Йўлдошев билан Хатам Холбеков ўртоқларни колхозчилар жуда ҳурмат қилишади. Бунинг бойиси бор албатта. Мамадали ака 30 йилдан буён сувчилик қилади. Ана шу муддат давомида бу касбнинг ҳамма сирларини билиб олди. Ғўза учун сувдан қимматли нарса йўқ. Сув—ҳосилнинг онаси. Ҳозирги кунларда ҳар бир қошиқ сув ҳам ғўзага асалдек татийди. У ана шуни ҳисобга олиб шериги Хатам Холбеков билан пайкалларни туну-кун қондириб суғоради.

Чинозлик **А. Абдураҳмонов, Ғ. Турсунхўжаев, Т. Имомов, Қ. Булганбоев** ва **Т. Қувондиқов** ўртоқларнинг бизга ёзиб юборган хабарларида август ойида ҳосилга-ҳосил қўшиш иштиёқида меҳнат қилаётган пахтакорлар ҳақида гап боради

— Бу йилги маррамиз 40 центнер!

Комсомол районидаги «Красний Восток» колхозининг ўртоқ Н. Эркабоев бошлиқ бригадаси аъзолари ана шу сўзларни ўзларига қатъий шиор қилиб олганлар, — деб ёзади. ТошДУ студенти ўртоқ **Ғ. Абдураҳимов**, — бригаданинг 117 гектар майдондаги ғўзалари шу кеча-кундузда бир текис кўсакламоқда.

Шу районлик **И. Муқимбоев, С. Маматхонов** ва **Ю. Абдуалимов** ўртоқларнинг ёзишларича Карл Маркс номли колхознинг М. Азимов, Қ. Носиров, А. Шохимардонов, «Гулистон» совхозининг 4-бўлимидаги М. Эсонов ўртоқлар бошчилик қилаётган бригадаларнинг аъзолари август ойининг охирига қадар мўлжалдаги ҳосилни тўплашга қатъий аҳд қилиб, шу кеча-кундузда бошқаларга намуна кўрсатиб меҳнат қилмоқдалар.

«Тарас Шевченко номли колхознинг Социалистик Меҳнат Қаҳрамони ўртоқ Тилов Маманов бошчилик қилаётган бригадасида ҳозирги долзарб кунларнинг бирор дақиқаси ҳам беҳуда ўтмаётир. Пахтакорлар ҳар туп ғўзада 4-5 тадан кўсак, 12-14 тадан ҳосил шохи ва 6-7 тадан гул ҳосил қилишга эришдилар. Шу кунларда ғўза парвариши яна ҳам зўрайиб кетди. Сувчилардан Хол ота Зиёдуллаев ва Шамат Тугалов ўртоқларни туну-кун пахтазорда учратасиз. Улар эгатларга усталик билан «шарбат» суви оқизишаяпти.

Бригаданинг ғўзалари ҳозирданоқ мажбуриятдаги 35 центнерлик ҳосилдан дарак бериб турибди. Газетхон ўртоқ **М. Авлиёқулов**нинг Сирдарё районидан ёзиб юборган хабарида ана шундай жумлалар ёзилган. Шу районлик қишлоқ мухбирларимиздан **М. Кенжаев, Ч. Илёсов, М. Ҳакимов, М. Пўлатов, О. Эргашев** ўртоқларнинг 10 га яқин хат-хабарларида ҳам пешқадам пахтакорлар ҳақида фикр юритилган.

Областимизнинг пахта далаларида ғайрат-шижоатини сира аямасдан минглаб, ўн минглаб олиҳиммат пахтакорлар меҳнат қилишаяпти. Уларнинг дилни қувонтирувчи ажойиб ишлари ҳақида актив қишлоқ мухбирларимиздан **Е. Хасанов, Ф. Душабоев, М. Абдувалиев, Э. Қирқбоев** (Бекобод). **А. Эгамқулов** (Юқори Чирчиқ), **А. Қорабоев, С. Мирзалиев** (Орджоникидзе). **О. Умаров, А. Раҳимбоев** (Янгийўл). **Т. Мирзааҳмедов, Г. Консентова** (Ўрта Чирчиқ), **У. Алиқулов** (Янгиер) ўртоқлар ёзиб юборган хат-хабарларда батафсил ҳикоя қилинади.

ВАЪДАНИ УНУТГАНЛАР

Шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, областимизнинг ҳамма хўжаликларида ҳам ғўза парвариши юқорида айтганимиздагидек талабга тўла жавоб берадиган даражада олиб борилаётгани йўқ. Кўпчилик хўжаликларда шундай раҳбарлар борки, улар эл-юрт олдида берган ваъдаларини унутиб қўйиб дала ишларини сусайтириб юборяптилар. Бир группа актив қишлоқ мухбирларимиз редакциямизга ана шундай масъулиятсиз кишилар ҳақида ҳам бир неча хабарлар ёзиб юборишган. **Т. Имомов**нинг хатида қуйидагилар ёзилган: «Янгийўл районидаги «XXI партсъезд» колхози бир неча йиллардан буён пахта тайёрлаш давлат планини бажармай келаётир. Хўжаликда бу йил бажарилаётган ишлар ҳам кишига манзур бўлолмайди. Далага чиқиб ишлаётганларнинг сони борган сари камаймоқда. Мавжуд 80 сувчидан 55—60 киши ишга чиқаяпти. Улар ҳам сифатсиз ишлашмоқда. Колхоз бўйича 300 гектар майдондаги ғўзаларни бегона ўтлар қуршаб олган. Оқибатда ғўзалар шона ташлаб сарғайиб кетмоқда. Чеканка қилиш ҳам суст. Колхоз бўйича кун бўйи чеканка қилинган майдон 4-5 гектардан ошмаётир. Мавжуд 22 тракторнинг атиги 14 тасигина ишлаяпти. Ўртоқ И. Маматқулов бошлиқ бригаданинг 40 гектар майдонини қалин ўт босган. Парваришсиз қолган ғўзалар ҳосилини тўкиб юбораяпти. 90 гектар ердаги ғўзалар чеканка қилинмаётганлиги натижасида ғовлаб кетаяпти. Бундай ачинарли аҳволни колхознинг Б. Ҳайдаров, Ч. Қамбаров, Р. Валиев ўртоқлар бошчилик қилаётган бригадаларида ҳам учратиш мумкин. Колхоз раҳбарлари бундай камчиликларни қачон йўқотарканлар?!».

Сирдарёлик ўртоқ **Х. Сонбназаров**нинг ёзишича «1-Май» колхозининг ўртоқ А. Мамадов бошлиқ бригадасида кўчат сийраклашиб кетган.

Оққўрғонлик **М. Хўжаев, Т. Маматов, Н. Тўфонов, И. Умаров** ва бошқа ўртоқларнинг хабар қилишларича «Ленинобод» колхозининг ва «Оққўрғон» совхозининг кўпчилик бригадаларида дала ишлари жуда суст ва сифатсиз бажарилаяпти. **Т. Қўшмаматов** (Комсомол) **А. Алибеков** (Гулистон). **Ш. Ўташев** (Бекобод) ўртоқлар ҳам редакциямизга юборган хабарларида ишда масъулиятни сезмаётган хўжаликларнинг раҳбарлари, бригадирларни танқид қилганлар.

Пахтакор ва механизатор ўртоқлар! Бу йилги ҳосилимизнинг тақдирини ҳал қиладиган август ойи бошланди. Шу ойда ҳам ғайрат-шижоатимизни сира бўшаштирмасдан, йўл қўйилаётган камчиликларни ўз вақтида бартараф этиб, меҳнат қилсак эл-юрт олдида берган ваъдамизнинг устидан албатта, чиқамиз.

Чет элларда нима гап

Хельсинки шаҳрида ёшлар ва студентларнинг VIII Жаҳон фестивали қизғин давом этмоқда. Суратда: Туркманистон йигитлари Финляндия пойтахти аҳолисини табрикламоқда.

В. Генде-Роте ва Е. Кассин фотолари (ТАСС).

Саккизинчи Жаҳон фестивалида

ХЕЛЬСИНКИ, 1 август. (ТАСС махсус мухбири). Хельсинкининг концерт эстрадалари бугун мислсиз кўп томошабинларни жалб қилди. Ҳар бирида беш-олти мамлакатнинг ёш артистлари қатнашган йигирмага яқин концерт бир вақтнинг ўзида консерваторияда, опера театрида, циркда, кинотеатрларда, очиқ майдончаларда, паркларда бўлиб ўтди. Кундузги концертларнинг ўзида олтмиш мамлакатнинг раққослари, қўшиқчилари, созандалари иштирок этдилар.

Хельсинкининг театр ишқибозлари бугун опера театрида «Сампо» балетининг биринчи томошасини кутиш билан яшади. Петрозаводск ёш коллективининг финлар учун ана шу ёқимли совғаси ҳақида маҳаллий газеталар шаҳар аҳолисини бир неча марта хабардор қилди. Шунинг учун ҳам кечқурун петрозаводскликлар балетни кўрсатганларида одамлар билан лиқ тўла зал қарсаклардан ларзага келди.

Болгариянинг миллий концерти зўр муваффақият билан ўтди. Чили, Куба СССР, Франция ва Чехословакия артистларининг иштироки билан пантомима кечаси ўтказилган «Капитоль» кинотеатрига жуда кўп одам келди.

20 мамлакатнинг вакиллари «Тинчлик ва миллий мустақиллик проблемалари» деган мунозара-коллоквиумда қатнашдилар. Бу мунозара Маданият уйида тугалланди. Халқаро кўнгиллиқ ишчи ёшлар лагерлар раҳбарларининг семинари мароқли ўтди. Бугун ёш христианлар, кино ҳаваскорлари, шахтёрлар учрашдилар.

Турли мамлакатлар ёшларининг учрашувлари уч кундан бери давом этмоқда. Бу учрашувлар делегациялар яшаётган мактабларда, «Грузия» ва «Мазовше» кемаларида ўтказилмоқда. Бугун «Грузия» Вьетнам, АҚШ, Чехословакия вакилларини қабул қилди. Теплоходнинг уччала меҳмонхонасида совет, вьетнам, чех ва америка куйлари янграр эди. Кечқурун кубаликлар АҚШ делегациясини ўз ҳузурларига таклиф қилдилар.

Бугун бутун дунё ёшларининг дўстлик байрами пойтахтдан анча ташқарига чиқиб кетди. Темпере аҳолиси улар ҳузурига меҳмон бўлиб келган делегациялар билан биргаликда халқаро музика ва рақс байрамида қатнашдилар. Раума деган саноат марказида ёш металлурглар учрашдилар. Шу ернинг ўзида кечқурун турли мамлакатлар ишчиларининг дўстлик бали бўлиб ўтди.

Совет делегациясининг «Дружба» клубида бугун жуда кўп одам бўлди. Эрталаб клубга Гвинея ёшлари келдилар, кечқурун бу ерда ёш рассомлар ва адабиётчилар учрашдилар.

Кечқурун Кайсаниеми паркида мустамлака мамлакатлари ва ёш мустақил миллатлар ёшлари билан ҳамкорлик намойиши бошланди.

Президент Кваме Нкрумага суиқасд

ЛОНДОН, 2 август. (ТАСС). Юқори Вольта президенти Ямеого билан бўлган учрашувдан қайтаётган вақтда 1 август кечқурун Гана президенти Кваме Нкрумага суиқасд қилинган. Рейтер агентлигининг хабар беришича, ўқувчиларнинг катта бир группасини табрикламоқ учун Кулунгулу қишлоғида (Шимолий Гана) бироз тўхтаган президент автомашинасига бомба ташланган. Президент шикастланмаган.

Бир ўқувчи ўлган ва 56 киши шу жумладан президент ёнидаги бир неча киши ярадор бўлган.

Суиқасд рўй берган районни полиция ўраб олиб, қотилни қидирмоқда.

Уммон халқи курашмоқда

ҚОҲИРА. 2 август. (ТАСС). Уммондаги инглиз ҳарбий маъмурлари ўз мустақиллиги учун мустамлакачиларга қарши курашга отланган Уммон халқини репрессиялар ёрдами билан бостиришга уринмоқдалар.

Уммон ватанпарварлари инглизларнинг Докма ҳарбий постига ҳужум қилганликларига жавобан инглиз маъмурлари яқинда Габани қабиласининг мол-мулкини мусодара қилдилар.

Жазоир раҳбарлари ўртасида музокаралар

ПАРИЖ, 1 август. (ТАСС). Жазоирдан келган хабарларга қараганда, бугун эрталаб Жазоир Республикаси Муваққат ҳукумати раисининг ўринбосари Билқосим Крим резиденциясида бир томондан Бин Белланинг вакили ва яқин сафдоши Муҳаммад Хидер ва иккинчи томондан Билқосим Крим ва Муҳаммад Будиаф ўртасида музокаралар яна бошланган.

Франс Пресс агентлигининг хабар беришича, Билқосим Крим матбуот вакиллари билан суҳбатда, қулай вазиятда ўтаётган музокаралар мавжуд кризисни батамом ҳал этишга олиб келади, деб ишонч билдирган.

Оғир солиқлар

КОПЕНГАГЕН. 1 август. (ТАСС). Бугундан бошлаб Данияда бир қанча товарларга билвосита солиқ жорий қилинди. Бу солиқнинг жорий қилиниши натижасида саноат ишлаб чиқариши товарларининг улгуржи нархи бугундан бошлаб 9 процент ошади, лекин чакана савдо магазинларининг эгаларига бу қарор тааллуқли эмас. Шу сабабли, улар янги нархлар белгилашлари мумкин ва, «Информашон» газетасининг ёзишича, ҳақиқатда айрим ашёларнинг нархи 11 — 12 процент, «Юлландс-постен» газетасининг ҳисобларига қараганда эса, ҳатто, 16—18 процент ошади.

«Ланг ог фольк» газетасининг хабар беришича, билвосита солиқлар ҳақидаги қонуннинг амал қила бошлаши муносабати билан китобларнинг нархи тахминан 25 процент ошади.

Бельгияда нарх-наво ошмоқда

БРЮССЕЛЬ, 1 август. (ТАСС). Яқинда Бельгияда ноннинг баъзи бир сортлари нархи ошган эди. Август ойининг биринчи кунида сигарета, тамаки, квартираларни иситадиган кўмир нархлари ҳам ошди.

Нархларнинг яна ошиши натижасида, деб ёзади «Драпо руж» газетаси ўзининг бугунги сонида, саноатнинг бир қанча тармоқларида корхона эгаларининг даромадлари кўпаяди.

ТЕЛЕГРАФ ХАБАР ҚИЛАДИ

✦ Улан Баторда совет цирки труппасининг гастроллари тугади. Бу гастроллар ғоят зўр муваффақият билан ўтди. Совет артистлари 20 кун давомида томоша бериб, бу томошаларни 42 мингдан кўпроқ киши кўрди. Труппа Дарханга жўнаб кетди. Бу ерда Совет Иттифоқининг ёрдами билан бир қанча саноат объектлари қурилмоқда. Гастроллар Дарханда ва чегарадаги Сухэ Батор шаҳрида тамомланади.

✦ Болгариянинг саноат корхоналари шу йилнинг биринчи ярмида ишлаб чиқаришни механизациялаш ва автоматлашни ривожлантириш ҳамда янги технологияни жорий қилиш планини муваффақиятли равишда бажардилар. Давлатга 2.143 минг лев тежам берилди.

✦ Будапештда янги денгиз кемаси сувга туширилди. Бу кема Венгриянинг савдо флотини тўлдиради. Ҳозирги вақтда Венгриянинг савдо флоти Қора денгиз ва Ўрта денгиз портлари ўртасида юраётган 9 денгиз кемасига эга. 1.300 тонна юк кўтарадиган янги кема «Боршод» деб аталди.

✦ Перу ҳарбий хунтаси руҳоний Саломон Боло Идальго бошлиқ Перу делегациясининг мамлакатга қайтиб келишини тақиқлади. Бу делегация ёппасига қуролсизланиш ва тинчлик учун курашга бағишланиб июль ойида Москвада бўлиб ўтган жаҳон конгресси ишида қатнашган эди. Маъмурлар делегациянинг социалистик мамлакатда бўлганлиги муносабати билан ўз жонажон мамлакатига қайтиб келишга рухсат беришдан воз кечдилар.

✦ Даллида (Англия) «ирқий камситиш туфайли рўй берган жиддий тартибсизликларда» қатнашганлик учун 29 киши қамоққа олинди. Бу воқеа 30 июль кечқурун рўй берди. Оқ танли безорилардан бир группаси «рангли танлилар» яшайдиган уйларнинг деразаларига тош отдилар. Бу ишга полиция аралашиб, безориларни ҳайдаб юборди. Бир неча полициячи шикастланди. Қамоққа олинганлардан 10 киши турмага ташланди.

✦ Норвегиянинг машҳур ёзувчиси ва драматурги Хельге Крог 73 ёшида вафот этди. (ТАСС).

ИЛМИЙ АТЕИСТИК ПРОПАГАНДАНИ ЯНАДА КУЧАЙТИРАЙЛИК

Дин ўзининг фанга хилоф таълимоти, тарғиботи, бузуқ ахлоқи билан ҳаётимиз учун зарарлидир. Диний сарқитлар бир қисм кишиларни маънавий жиҳатдан бузади, уларнинг диққатини ҳақиқатдан, коммунизм қурилишида актив иштирок этишдан четга тортади. Меҳнатга бўлган муҳаббатини, ўз кучи, қобилиятига бўлган ишончини, синфий онгини сусайтиради. Шу билан бирга диний ахлоқ сарқитлар халқлар ўртасидаги дўстликни бузади, турли миллат кишилари ўртасида душманлик, адоват, буржуа миллатчилигини тарғиб қилади.

Диний ахлоқ, эътиқодларнинг асосий манбаи—«тақдир илоҳий»га ишончдир. «Тақдир илоҳий»га ишонч турли хурофотларга амал қилишга олиб боради. Масалан, худо, пайғамбар, азиз-авлиёлар, «у дунё», жаннат, дўзах, дев, жин, арвоҳлар борлигига ишонч ва улардан мадад кутиш, худо «марҳамати»га сазовор бўлиш учун намоз ўқиш, рўза тутиш, қурбонлик қилиш, ўз бахтини билиш мақсадида ром очириш, фол кўрсатиш, беморликни даволаш ва бахтсизликнинг олдини олиш мақсадида тумор тақиш, эзиб ички ичиш, чиллаёсин, мушкулкушод, биби сешанба ўқитиш, ис чиқариш, «Баҳовуддин балогардон»га назр-ниёз ваташ, пайшанба куни арвоҳ кутиш, бир-биридан ажралиш ва иноқ бўлиш учун дуохонга бориб иссиқ-совуқ қилдириш, «муқаддас зиёратгоҳ»га бориш каби урф-одатларнинг ҳаммаси диний хурофотлардир.

Айрим жойларда ҳаёт, тараққиётдан орқада қолаётган, фан-техникамиз ютуқлари, жамият ва табиат тараққиёти қонуниятлари ҳақида маълумотга эга бўлмаган баъзи кишиларнинг диндорлар сўзига алданиб, «тақдир илоҳий»га ишониб, хурофий эътиқодларга амал қилиб, маънавий, иқтисодий ва жисмоний жиҳатлардан зарарланаётганини кўрамиз. Пискент районидаги Тельман номли колхоз аъзоси З. М.ларнинг уч ёшли ўғли кечқурун қайт қилиб, кечаси алаҳлаб ва нафас олиши қийинлашиб, тез-тез ҳушидан кетиб қолади. Бу аҳволдан қўрқиб кетган она билан ота болани шу колхоз территориясида яшовчи «табиб отинбуви»га кўрсатадилар. Жоҳил, саводсиз табиб-отинбуви «Бола танглай тиши бўлибди» деб ифлос қўлини боланинг оғзига тиқиб, танглайини тирнаб қонатади ва «доғлаб» қўлди. Шу билан бирга у, болани бирор аъзайимхонга «ўқитиб ташлаш» кераклигини айтади. Нодон ота билан она бу вазифани ҳам тез ижро этадилар. Аммо уларнинг бундай ҳаракатлари ҳам табиб билан аъзайимхонга берган мўмай пуллари ҳам фойда бермади. Боланинг аҳволи тобора оғирлашади. Чунки, у бўғма касаллиги билан оғриган эди. Ниҳоят, район врачларининг ёрдами туфайлигина боланинг ҳаёти сақлаб қолинади.

Диний хурофотларга ишонувчилар бирор мақсадга эришиш учун руҳонийлар томонидан «муқаддас», «азиз» жойлар деб эълон қилинган дахма, мозор, чашма, булоқ, қандайдир катта тош ва бошқалардан ҳам ўз дардларига даво кутадилар, ўз тақдирларини уларнинг «илоҳий марҳамати, ёрдами»га боғлайдилар. Республикамизнинг айрим жойларида руҳонийлар томонидан фрибгарлик билан осон пул топиш манбаъига айлантирилган жойлар ҳам йўқ эмас. Янгийўл районидаги Занги ота мозори ҳам шулар жумласидандир. Бу жойга сиғиниб, мозор тупроқларини юзига суртиб, ҳатто сувга аралаштириб ичувчи, у ердаги текинхўр шайх, имом, дуохонларга назр-ниёз берувчи лақма кишилар учраб туради. Шу йил март ойида Калинин районидаги массивларидан бирида яшовчи Зулайхо деган аёлнинг фарзанд тилаб Занги отага боргани, у ерда ги фрибгар руҳонийларга бир қўй ва саруполар бериб, эзиб ички ҳамда тумор битказиб келгани бунга жонли мисол бўла олади.

Диний-хурофий урф-одатларга амал қилувчилар катта ёшдаги кишилар ўртасидагина эмас, ҳатто ёшлар орасида ҳам кўриниб қолади. Бундай ёшлар диндор, хурофотчи кишиларнинг сўзига алданиб, хурофий эътиқодларга ишониб, ўз тақдирларини қандайдир илоҳий кучлар иродасига боғлайдилар, меҳнат қилмай ҳаёт кечиришга ўрганадилар.

Хўш, тақдир нима, у ҳақиқатан борми? Мутлақо йўқ. Илм-фанга, реал тарихий фактларга, ҳаётий тажрибаларга асосланган, социализмнинг тўла ғалабасига эришиб, эндиликда зўр ғайрат билан коммунизм қураётган совет халқи диний маънодаги ҳар қандай тақдирга ишонамайди. Совет кишилари илм нуридан баҳраманд бўлиб, ижодий меҳнати билан табиатни ўзгартиришга, жамиятда инсон бахти, тинчлиги, тараққиёти учун зарур прогрессив янгиликлар яратишга, ер сунъий йўлдошлари, космик ракеталар учиришга, фазони эгаллашга қодирдир.

Совет кишисининг бахти илм-фан асосларини чуқур ўрганиш, марксизм-ленинизм таълимотига амал қилишда, коммунистик жамият қуриш учун курашда, Ватан, жамият манфаатлари йўлида фидокорлик кўрсатишда, ўз халқи билан бирга бўлишда, дўстона коллективда ижодий меҳнат билан шуғулланишдадир.

Жамият тарихида реакцион роль ўйнаб келган дин ва дин аҳллари дунёнинг яратилишини, табиат ва жамият тараққиётининг сирларини илм-фан асосида ўрганишга қарши узлуксиз курашиб келдилар. Барча прогресс, тараққиёт, ҳақиқат йўлида ғов бўлиб келдилар. Диний эътиқод ва хурофотларнинг реакцион моҳиятини, ҳақиқатдан узоқлигини, дин аҳлларининг риёкор, жоҳил, мунофиқлигини фош этишга уринган, дунёга материалистик қараган, жаҳон маданияти ва илм-фаннинг ривожига жуда катта ҳиссалар қўшган минглаб машҳур олим, мутафаккир, маърифатпарвар халқ фарзандлари дин аҳллари томонидан таъқиб, қувғин қилиндилар, қаттиқ азобландилар, зиндонларга ташландилар, ваҳшиёна ўлдирилдилар.

Диннинг азалдан эксплуататорлар қўлида меҳнаткаш халқ оммасининг жаҳолат, қулликда тутиш, уларнинг кучидан кўпроқ фойдаланиш, бойлик орттириш воситаси эканини, илм-маърифат, прогресснинг ашаддий душмани эканини ҳозирги вақтда ҳам, эксплуататорлар, капитал эгалари ҳукмронлик қилаётган мамлакатларда кўриш мумкин. Ҳозир Америка, Англия, Франция, Италия, Испания, Ғарбий Германия, Туркия ва бошқа капиталистик мамлакатларда дин ва диний эътиқод, хурофотлар ҳар қачонгидан ҳам кучайтирилган. Капитализм ўз чиркин ғояларини илгари суриш, дунёга ҳоким бўлишдек қора ниятларини амалга оширишда динга суяниб иш кўрмоқда.

Жаҳондаги барча эрксевар халқларга, тинчлик, демократияга қарши кураш асосий мақсади бўлиб қолган ҳозирги Американинг ҳукмрон тўдалари ўз империалистик идеяларини амалга ошириш мақсадида тез-тез худо ва динни шафе келтириб турадилар. Ўзларининг қабиҳ, босқинчилик, душманлик, жосуслик ишларини худо ва дин номи билан олиб борадилар. Американинг собиқ давлат секретари Биржнинг: «Биз ибодат қилишимиз керак ва ибодат қилар эканмиз, бутун кучимизни иложи борича кўпроқ миқдорда энг яхши бомбалар ишлаб чиқаришга сарфламоғимиз лозим» деган кўрсатмаси художўй Америка ҳукмронлари учун ҳозирда ҳам қўлланмадир.

Ўзини худонинг энг мақбул, гуноҳсиз вакили сифатида кўрсатадиган Рим папаси ва унинг резиденцияси-Ватикан ҳам азалдан бери инсониятнинг эрк, бахт, тинчлигига, демократия ва халқаро ҳамжиҳатликка тўсқинлик қилиб келмоқда. Ватикан ҳозир империалистлар манфаати учун актив хизмат қилаётган халқаро диний марказ—художўйлик, диндорлик ниқоби остида мунофиқона иш олиб бораётган, эрксевар халқларни эзиш, қулликда тутишда мустамлакачиларга ёрдам бераётган жосуслик марказидир. Ҳозирда дунёда мавжуд бундай аҳвол мамлакатимизда ўтмишнинг ҳар қандай сарқитларига, айниқса, киши онгини заҳарловчи диний-хурофий эътиқодларга қарши илмий-атеистик пропаганданинг кучайтириб борилишини тақозо қилади.

Шуни унутмаслик керакки, илмий-атеистик пропаганда коммунистик тарбиянинг энг муҳим таркибий қисми бўлиб, диннинг келиб чиқиши, реакцион моҳияти, зарарларини фош қилишда, кишилар онгида материалистик дунёқарашни кучайтиришда катта роль ўйнайди. Шунинг учун илмий-атеистик пропагандани изчиллик билан олиб бориш ва унинг ўзига хос иш метод, восита, шаклларидан кенг, мақсадга мувофиқ фойдаланиш идеология ишлари соҳасидаги жуда муҳим вазифалардандир.

Аммо, республикамизнинг барча областларида ва шу жумладан Тошкент областининг барча шаҳар ҳамда районларида аҳоли ўртасида олиб борилаётган илмий-атеистик темалардаги лекциялар мазмун, мундарижа, шакл жиҳатдан ҳозирги куннинг юксак талаблари даражасида бўлмаяпти. Бунинг асосий сабаби, илмий-атеистик пропаганда учун тема танлаш, жонли, қизиқарли фактлар, мисоллардан фойдаланиш, тингловчиларнинг савиясини ҳисобга олиш, пропаганданинг муҳим метод, усул, воситаларини усталик билан ишга солиш каби масалаларга етарли эътибор берилмаётганидир.

Илмий-атеистик пропаганданинг самарали, таъсирчан бўлиши учун, энг аввало, илмий-атеизмнинг назарий асоси бўлган марксизм-ленинизм таълимотига асосланиш лозим. У ёки бу темада илмий-атеистик пропаганда олиб борилар экан, оммага идеалистик дунёқараш билан материалистик дунёқарашнинг, диний ахлоқ билан коммунистик ахлоқнинг тафовути, манбаини кўрсатиш, инсоният учун қайси бири камолат, тараққиёт, бахт, озодлик ва қайси бири жаҳолат тушкунлик, қуллик келтиришини жонли, қизиқарли равишда тушунтириш, ҳақиқатни очиб бериш жуда катта аҳамиятга эгадир. Шундагина илмий-атеистик пропаганда партиямиз томонидан қўлланиб келинаётган ишонтириш, исботлаш, таълим ва тарбия бериш каби муҳим метод асосида олиб борилган бўлади.

Аҳоли ўртасида олимлар, диндан воз кечиб ижтимоий фойдали меҳнат билан шуғулланаётган собиқ диндорлар билан учрашувлар ўтказиш илмий-атеистик пропаганданинг таъсирчан формаларидандир. Айниқса, диндан воз кечган собиқ диндорларнинг кўпчилик олдида сўзга чиқишлари, диндорлик ниқоби остида текинхўрлик, алдамчилик, риёкорлик билан ҳаёт кечирганликларини айтиб беришлари, дин ҳақиқатан халқни алдаш, жаҳолатда тутиш қуроли эканини очиб ташлашлари тингловчиларда дин ва унинг маросимларига нафрат уйғотишда муҳим роль ўйнайди.

Кишиларни ижтимоий меҳнатга жалб этиш, илғор фан-техникамизнинг муваффақиятлари, олимларимизнинг ажойиб кашфиётларини, табиатни ўзгартириш соҳасидаги ютуқларимизни, оддий совет кишиларининг ижодий меҳнатдаги қаҳрамонликларини пропаганда қилиш, кино, радио, телевизор, бадиий адабиёт ва бошқалардан фойдаланиш илмий-атеистик пропаганданинг таъсирчанлигини оширади.

Аммо, илмий-атеистик пропаганданинг барча тур, воситаларидан фойдаланишда диндорларнинг ҳиссаётларини ҳақорат қилмай, илм-маърифат йўли билан, партиямиз Программасидаги: «...дунёнинг манзарасини тобора тўлароқ очиб бераётган, инсоннинг табиат устидан ҳукмронлигини кучайтираётган ва диннинг ғайритабиий кучлар тўғрисидаги афсонавий уйдирмаларига ўрин қолдирмайдиган ҳозирги замон фанининг ютуқларига суяниш лозим» деган қимматли кўрсатмага амал қилган ҳолда иш олиб бориш лозим.

Х. ЗУННУНОВ,
педагог.

ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ СЕССИЯСИ

Кеча меҳнаткашлар депутатлари Тошкент шаҳар Советининг VI сессияси бўлиб ўтди.

Сессия шаҳардаги мактабгача болалар муассасалари тармоғини кенгайтириш ва уларнинг ишини янада яхшилаш тадбирлари ҳақида шаҳар Совети ижроия комитетининг раиси Р. Нишоновнинг докладини ва шаҳар Совети халқ маорифи доимий комиссияси раисининг ўринбосари Т. Алимова ўртоқларнинг қўшимча докладини эшитди ва муҳокама қилди.

Сессия муҳокама қилган масала юзасидан кенгайтирилган қарор қабул қилди.

Сессия ҳақидаги ҳисобот газетамизнинг келгуси сонида босилади.

КОНГРЕСС ҚАРОРЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРАЙЛИК

Ёппасига қуролсизланиш ва тинчлик учун курашга бағишланган Жаҳон конгрессини ўтказишга ёрдам берувчи Совет комитетидан

9-14 июлда Москвада ёппасига қуролсизланиш ва тинчлик учун курашга бағишланган Жаҳон конгресси ўтказилди. Бу конгресс турли мамлакатлардаги тинчликсевар кучларни янада жипслаштириш йўлида янги босқич бўлди, термоядро уруши хавфини йўқотиш тарафдори бўлган барча ҳаракатлар, ташкилотлар ва группалар куч-ғайратини ягона бир оқимга бирлаштириш учун курашда янги стимул бўлди. Конгрессда 121 мамлакат халқларининг вакиллари, тинчлик учун курашаётган кўпгина халқаро ва миллий ташкилотларнинг вакиллари, турли фикр ва маслакдаги атоқли жамоат арбоблари ва сиёсий арбоблар қатнашдилар. Конгресс қатнашчилари эркин ва кенг мунозарада замонамизнинг энг муҳим проблемасини муҳокама қилдилар, ядро уруши хавфига қарши барча тинчликсевар кучларнинг ҳаракатларини бирлаштириш йўлларини белгиладилар. Совет кишилари жаҳон халқларини ёппасига қуролсизланиш ва ер юзида мустаҳкам тинчлик учун биргаликда актив ҳаракат қилишга даъват этган ана шу жаҳон форумининг якунларидан жаҳон жамоатчилигининг чуқур миннатдорчилигига қўшиладилар.

Совет кишилари турли мамлакат ва турли қитъаларнинг вакилларини Москвада ва мамлакатимизнинг бошқа кўпгина шаҳарларида — конгресс қатнашчилари борган ҳамма жойда зўр шодлик ва самимият билан кутиб олдилар. Чет эллик меҳмонларимиз ишчилар, колхозчилар ва интеллигенция вакиллари билан кўп учрашувларда ҳамда дўстона суҳбатларда тинчлик совет халқига нақадар азиз ва нақадар зарур эканлигини, совет халқи барча халқлар билан биргаликда урушнинг йўлини тўсишга қатъий қарор берганлигини янада чуқурроқ тушуниб олдилар.

Ёппасига қуролсизланиш ва тинчлик учун курашга бағишланган Жаҳон конгрессини ўтказишга ёрдам берувчи Совет комитети конгресс халқаро комитетининг яхши ниятдаги кишиларнинг Москвада энг катта ва энг кўп вакиллар қатнашган учрашувига тайёргарлик кўриш ва бу учрашувни ўтказишга ёрдам бериш учун кўп иш қилган совет ташкилотларига, совет жамоатчилиги вакилларига, барча кишиларга чуқур миннатдорчилик изҳор қилади. Комитет конгресснинг ишига муваффақият тилаб, унинг номига мактуб ва телеграммалар юборган неча минглаб совет кишиларига миннатдорчилик билдиради.

Ёрдам берувчи Совет комитети конгресснинг ўтказилишига кўмаклашиш соҳасидаги ўз ишини тамомлади. Жаҳон конгрессига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш даврида бу комитетни тузган мамлакатимизнинг жамоат ташкилотлари ҳозирги пайтда Жаҳон конгрессининг қарорларини зўр ғайрат билан амалга оширмоқдалар, қаттиқ халқаро контроль остида ёппасига ва батамом қуролсизланишдан иборат юксак мақсадга эришиш учун барча мамлакатларнинг тинчликсевар кучлари билан ҳамкорликни кенгайтирмоқдалар.

Ўтган йил сентябрь ойида Ироқ Республикаси ёшларидан 100 киши Тошкентга ўқишга келган эди. Шу муносабат билан Тошкент Давлат университети хузурида чет эллик студентлар учун тайёрлов факультети очилди. Шундан бери орадан қарийб бир йилга яқин вақт ўтди. Ироқлик ёшлар тайёрлов факультетида ўқиб, рус тилини ўргандилар. Энди улар Москва, Киев, Винница ва Воронеж шаҳарлари олий ўқув юртларида таълим оладилар. Суратда: Москва энергетика институтига қабул қилинган Мажид Ҳасан ва Каҳдан Аббос университетнинг электротехника лабораториясида амалий машғулот ўтказмоқдалар. Машғулотни старший лаборант Г. М. Эстин олиб бораётир.

М. Розенкранц фотоси.

Совхоз янгилиги

Калинин районидаги «Тошкент» совхозида кўпгина янги қурилишлар олиб борилиши натижасида посёлка йил сайин кўркам бўлмоқда. Бу ерда яқинда 50 ишчилар оиласи типовой проект асосида қурилган уйларга кўчиб кирдилар. Совхознинг бўлинмас фонди ҳисобидан қад кўтараётган бундай уйларни қуриш давом этмоқда.

Хушманзара ва баҳаво жойда катта ҳашаматли бино қад кўтарди. Бу 350 болани тарбиялашга мўлжалланган янги болалар боғчасидир. Тикув ва механика устахоналари учун мўлжалланган бинолар ҳам яқиндагина қуриб битказилди.

Р. СОБИРОВ.

БОҒУСУРҲ ОБОД БЎЛАЁТИР

Оҳангарон районининг Қурама тоғлари ён бағрига жойлашган Боғусурх қишлоғи кўримсиз, нообод ер эди. Кейинги йилларда район меҳнаткашларининг кучи билан бу қишлоқда катта ободончилик ишлари олиб борилди, унинг қиёфаси кун сайин ўзгариб бормоқда.

Оҳангарон район Советининг депутати Саъдулла Матасимов ташаббуси билан қишлоқнинг барча йўллари қайтадан қурилди. 8 километр узунликдаги йўлга шағал тўкилди. Ҳозир қишлоқдаги 3 та мактабда меҳнаткашларнинг 1 минг 200 дан ортиқ фарзанди таълим олмоқда. Клуб, қироатхона ва қизил чойхона кишиларнинг маданий дам олиш жойларига айланган.

Ильич нурлари билан чароғон бу қишлоқда янгидан 200 та турар жой биноси қад кўтарди. Касалхона меҳнаткашларга намунали медицина хизмати кўрсатаётир.

Қишлоқ Советининг раиси депутат Саъдулла Матасимов аҳолига таянган ҳолда иш олиб бориб, қишлоқни янада обод қилиш йўлида ҳормай-толмай меҳнат қилмоқда.

А. ЙЎЛДОШЕВ.

Қалбга яширинган кўзлар

Журнал редактори ўринбосарининг кабинети. Стол устидаги китоблар, даста-даста қоғозлар тартибли қўйилган. Редактор ҳузурида журналнинг ҳам ўқувчиси, ҳам актив мухбирлари ўтиришибди.

— Журналнинг навбатдаги сони қалай? Сизларни қаноатлантирдими? — деб сўради редактор ўринбосари улардан.

— Яхши. Анча ўқимишли материаллар босилибди. Айниқса ҳикояни ўқиб роса роҳат қилдик,— деди уларнинг кексароғи.

Одат тусига кириб қолган бу суҳбат охири журналхонларнинг ҳол-аҳволлари, ишлаб чиқаришдаги ютуқларига бориб тақалди. Сўнг редактор ўринбосари улардан журналга нималар ёзиб келишганини сўради. Чунки улар ҳар сафар редакцияга қуруқ келишмасди.

Тошкентда чиқадиган «Ўзбекистон кўрлар журнали» редакциясида биз ана шу суҳбатнинг шоҳиди бўлдик. Редактор ўринбосари Умри Исмоилова энди 32 ёшга кирган. У кўзи ожиз бўлса ҳам ҳаётнинг гўзаллиги ва жилосини, жўшқин меҳнат шавқини покиза қалби билан сезиб туради. Ширинсуҳан, ходимларига хушмуомила бу аёлни редакцияда ҳам, кўрлар жамиятида ҳам, босмахонада ҳам самимий ҳурмат қилишади.

. . . Умри Сайрам қишлоғида колхозчи оиласида туғилди. Беш ёшга тўлганида кўзи оғриб юриб, кейинчалик юмилиб қолди. Қишлоқдаги табиб, домлалар даволашнинг уддасидан чиқишмади. Улар дард устига чипқон қилиб бечора қизнинг кўзини бутунлай кўрмайдиган қилиб қўйишди. Кўзини даволатиш учун Умрини Тошкентга олиб келишди. Лекин фурсат ўтган эди.

Зеби опа фарзандининг ногирон бўлиб қолганига ўзини гуноҳкор ҳисоблар эди. Лекин онада нима айб? Унинг қўли қаерга ҳам етарди. 30-йилларда қишлоқларда ҳали малакали медицина хизмати йўлга қўйилмаган эди. Бир куни Зеби опа «Сенинг олдингда...» деб гап бошлаган эди, шунда Умри:

— Онажон, ўзингизни қийнаманг асло. Мен ҳали ўқийман, ишлайман, ҳаёт билан курашаман,— деб уни юпатди ва ўз орзусини тўкиб солди.

Умри 7 ёшида Охунбобоев номидаги кўрлар мактаби остонасига қадам қўйди. Зеҳнли қиз ҳадемай, бўртма (брайлча ёзув) ўқишни беш қўлдек ўрганиб олди. Унинг зеҳнига, доно фикрларига ҳамманинг ҳаваси келар эди. Билим олиш йўлидаги иштиёқ уни Ленин номидаги педагогика билим юртига етаклади. Билим юртини муваффақиятли тугатгач, у бор кучини кечки кўрлар мактабида ўқитувчилик қилишга сарфлади. Бу ҳам уни қаноатлантирмади. Умри Тошкентдаги чет тиллар педагогика институтига ўқишга кирадн. Мана шу институтни битирганига ҳам 5 йил бўлди. Энди у немис тилида бемалол суҳбатлашади.

Ҳозир Умри Исмоилова «Ўзбекистон кўрлари журнали»нинг редактор ўринбосари бўлиб ишламоқда. У ишга келгандан бери журналнинг мазмуни анча яхшиланди.

Умри ўз ишини сидқидилдан бажарувчи жонкуяр ходим. Бўш қолди дегунча сиёсий, бадиий адабиётларни тинмай мутолаа қилади. У билан «Сичалак», «Бўрондан кучли», «Опа-сингиллар» ёки «Қутлуғ қон» ҳақида баҳслашсангиз бемалол мусоҳаба қилаверади.

Ким айта олади уни ожиз деб. Ҳаёт билан курашиб инсон иродасининг кучлилигини намойиш қилаолган бу аёлнинг бардоши, чидамлилиги ҳаммани ҳайратда қолдиради. Биз ҳам уни «ожиз» деб янглишдик. Унинг кўзлари қалбига яширинган экан. Ана шу қалб кўзлари билан ҳаётимиздаги янгиликларни, улуғ ишларимиз ва зафарларимизни сиз билан биздек аниқ кўриб турибди.

А. ПЎЛАТОВ.

ШАҲАР ТРАНСПОРТИ ИШИНИ ЯХШИЛАЙЛИК

Шаҳар транспорти ишини қандай яхшилаш мумкин, пассажирларга яхши маданий хизмат кўрсатиш ва транспорт ҳаракатида мунтазамлик ҳамда аниқликка қандай эришиш мумкин? Яқинда Тошкент шаҳар партия комитетида ўтказилган кенгаш ана шу масалага бағишланди.

Шаҳар ижроия комитетининг раиси Р. Нишонов транспорт ишининг ҳозирги аҳволи ва уни яхшилаш йўллари тўғрисида ахборот берди. Унинг айтишича, ҳалигача Тошкентда пассажирларга хизмат кўрсатишдаги камчиликлар тугатилган эмас.

Кондукторлар, такси ва автобусларнинг шоферлари баъзан йўловчиларга қўпол муомалада бўладилар, давлат ва меҳнаткашлар ҳақига хиёнат қилишга уринадилар. Трамвай-троллейбус тресги, автобус ва таксимотор паркларининг раҳбарлари ўз коллективлари орасида олиб бориладиган тарбиявий ишга етарли эътибор бермаётирлар.

Ана шу камчиликларни тугатиш, шаҳар транспортида намунали тартиб жорий қилиш мақсадида Тошкент шаҳар партия комитети ва шаҳар ижроия комитети августда шаҳар транспорти ишини ва йўловчиларга маданий хизмат кўрсатишни яхшилаш ойлиги ўтказишга қарор қилдилар.

Ойликни ўтказиш учун шаҳар ижроия комитети раисининг ўринбосари ўртоқ Садименко бошчилигида шаҳар штаби тузилди.

Ойликни ташкил этиш ва ўтказишда автомобиль хўжаликлари, трамвай-троллейбус тресги, аэропорт ва Тошкент темир йўлининг партия ҳамда комсомол ташкилотлари, халқ дружиначилари, бутун шаҳар жамоатчилиги штабга актив ёрдам беришлари керак.

Уч эгизак

Чиноз районидаги 19-қурилиш-монтаж бошқармасида ишловчи Анна Павловна Бушина яқинда уч эгизак туғди. Эгизаклар — Вера, Надежда, Любовь ва уларнинг онаси туғруқхона врачларининг назар-эътиборида. Анна Бушина ўзини яхши ҳис қилмоқда, болалар ҳам соғлом ўсаётир.

Н. МИРШАРИПОВ.

КОММУНИЗМ КИШИСИНИ ТАРБИЯЛАЙЛИК!

ИНСОН ЯХШИЛИК УЧУН ТУҒИЛГАН

(ХАТЛАРГА ОБЗОР)

□ □ □

Газетамиз саҳифаларида коммунизм кишисининг ахлоқи, тарбияси, бир-бирига муносабати ҳақида кенг мунозара очилган эди. Тарбия ҳақидаги мақолаларимиз газетхонларнинг кенг муҳокамасига сазовор бўлди. Тарих фанлари доктори Яҳё Ғуломовнинг «Одам бўлиш осон, одми бўлиш қийин» ва ёзувчи Мирзакалон Исмоилийнинг «Инсон яхшилик учун туғилган» деган мақолалари юзасидан редакцияга тарбияга доир қимматли фикр ва мулоҳазалар баён этилган кўплаб хатлар келмоқда.

Мактубларнинг айрим авторлари яхши хулқи, одоби, меҳнатсеварлиги орқасидан ҳурмат, шон-шуҳрат орттираётган садоқатли кишиларимиз ҳақида мароқ билан ёзсалар, айримлари эса беғубор ҳаётимизга раҳна солаётган, замонамиз кишиларига ёт, қалби нопок кишилар тўғрисида ёзадилар.

ТАРБИЯЧИЛАРНИ ҲАМ ТАРБИЯЛАШ КЕРАК

Тошкент давлат университетининг студенти ўртоқ **Р. Норматов** бўлажак педагоглар, тарбиячиларнинг ахлоқи, хулқ-атвори тўғрисида фикр юритади.

— Газетада тарбия темасидаги мақолаларни ўқиб мен ҳам ўз мулоҳазамни ёзиб юборишга қарор қилдим, — деб ёзади ўртоқ Норматов. — Бизлар яқинда ўқитувчи бўлиб етишамиз. Ёш авлод бизнинг қўлимизда таълим олади. Ҳурматли ўқитувчиларимиз айтганидек ўқитувчи ўқувчиси олдида ҳар борода — юриш-туришда, кийинишда шахсий ўрнак бўлиши керак.

Лекин ачиниш билан айтиш керакки, бугун-эрта ўқитувчи деган шарафли касб эгаси бўлаётган айрим курсдошларимиз «стиляга» касалига мубтало бўлиб бормоқдалар. Улар катталаргагина эмас, ҳатто болаларга ҳам кулгили бўлган беўхшов кийимда юрмоқдалар, яна шу аҳволда ишлаб чиқариш практикасига ҳам борадилар, дарсларда қатнашадилар. Натижада бу касаллик ёш авлодга ҳам юқади. Шунинг учун ҳам бундай тарбиячилар аввал ўзини тарбиялашлари керак, бўлмаса улар «касалликларини» борган жойларига ҳам элтадилар.

АКА-УКАНИНГ «КАСБИ»

— Ёзувчи Мирзакалон Исмоилийнинг «Инсон яхшилик учун туғилган» сарлавҳали мақоласини ўқиб қаттиқ таъсирландим. Болани ёшлигиданоқ эркатой қилиб ўстиришнинг ёмон оқибатларга олиб бориши ҳақидаги фикрни исботловчи бир фактни келтирмоқчиман,— деб ёзади Тошкент шаҳрининг Кисловодск кўча, 26-уйда истиқомат қилувчи ўртоқ **Ш. Зуннунов** — бизнинг қўшнимиз Исҳақовлар оиласида бахтсиз ҳодиса юз берди. Оила бошлиғи Вали ака тўсатдан вафот этди. Ота тириклигида ўғиллари Эльдор билан Искандар ундан ҳайиқишар эди. Вали аканинг вафотидан сўнг 2-3 ҳафта ўтмаёқ Эльдор ўқишни ташлади. Ичкиликка ўрганди, безорилик, ўғрилик кўчасига кирди. Қўни-қўшни ёрдам қилиб ишга киритишса, у ерда ҳам ўғирлик қилиб қўлга тушди, қилмиши учун 3 йил қамоқ жазосига ҳукм қилинди.

Акасидан ўрнак олган 14 ёшли Искандар ҳам ён қўшнисиникига ўғирликка тушиб, олган ўлжани ўз уйига беркитди. У ҳам қўлга тушди. Искандар 1 ой муддатга болалар колониясига юборилди. Аммо болалари ўғрилик молини уйга келтирганда опаси Зайнаб опа болаларни тиймади, тенглашиб ҳазм қилаверди. Демак болаларнинг шу кўчага онанинг ўзи итарди. Қолаверса оиланинг катта қизи, олий маълумотли Флора ҳам (у Тошкент қишлоқ хўжалик институтини тугаллаган) укаларини бу ёмон йўлдан қайтаришга уринмади.

Маҳалла активи, қўни-қўшни қараб турмадик, уларни тўғри йўлга етакламоқдамиз. Лекин орамизда Зайнаб опа сингари «раҳмдил» оналар бор экан, келажагимиз тарбиясига ёмон таъсир қилади албатта, бундайларга нисбатан жамоатчилик қаттиқ курашмоғи керак.

БИЗНИНГ МУЛОҲАЗАЛАРИМИЗ

Редакцияга келган кўпчилик хатларда газетхонларнинг тарбияга доир таклиф ва мулоҳазаларни ўқийсиз.

Тошкентдаги озиқ-овқат маҳсулотлари фабрикасининг ишчилари **М. Мусаев, А. Ортиқов,** ва **М. Тўхтабоев** ўртоқлар ёшларнинг кийинишларига тааллуқли ўз мулоҳазаларини баён этганлар.

— Кийимларнинг кўпчилиги ўзимизнинг тикув фабрикалари, ателье модаларда тикилади-ку, шу корхоналарга «стиляга» кийимини тикишни тақиқ қилиб қўйилса бўлмайдими? Сўнгра ҳаддан ошган стил формада кийинганларни ўқув юртлари, жамоат тўпланадиган ерга, клуб, театрларга киритмаслик мумкин эмасми?

Шунингдек, газетхонлардан **А. Жуманкелдиев, И. Суярқулов, А. Каримов** ва **А. Махсумов** ўртоқлар ёзган хатларида газета тарбия темада мунозара кўтариб тўғри иш қилганлиги, бу темадаги мақолалар жойларда жуда маъқулланилаётгани ва шу темада радио, телевидениеда ҳам кўпроқ эшиттиришлар тинглаш истагини билдирганлар.

Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлиги тупроқшунослик илмий-текшириш институти лабораторияларида Мирзачўл ерларининг тупроқ структурасини ўрганиш бўйича тадқиқотлар олиб борилмоқда. Шўр тупроқлар лабораторияси коллективи ҳам бу ишга ўзининг муносиб ҳиссасини қўшмоқда. Суратда: (ўнгдан) лаборант А. Файзиева, младший илмий ходим О. Комилов ва младший илмий ходим Ҳ. Шарипов ўртоқлар материалларни кўздан кечирмоқдалар.

А. Абалян фотоси.

ОВ-ҲАВО МАЪМУМОТИ

Бугун Тошкентда ва Тошкент областида ҳавонинг очиқ бўлиши кутилади. Эрталаб Тошкентда 19-21, областда 17-22 даража иссиқ бўлади. Кундузи Тошкентда 34-36, областда 33-38 даража иссиқ бўлади.

ТОШКЕНТ ОБ-ҲАВО БЮРОСИ.

ЎРТОҚЛИК СУДИ ЗАЛИДАН

Жамоатчилик қарори

Октябрь районидаги «Янги Ҳаёт» маҳалласидаги ўртоқлик суди мажлисига маҳалланинг кўпчилик аҳолиси йиғилди. Улар шу маҳаллада яшовчи Исмоил Искандеровнинг хулқини муҳокама қилиш учун бу ерга тўпланишган.

Сўзга чиққан маҳалла активлари Искандеровнинг ичкиликбозлиги, оила аъзоларига доимо озор бериши, қўни-қўшниларга тинчлик бермай, жамоат тартибини бузишини қаттиқ қораладилар.

Искандеров ўз сўзида қилмишларига иқрор бўлди, бундан кейин ножўя ҳаракатларга йўл қўймасликка қатъий ваъда бериб, кўпчиликдан узр сўради.

Жамоатчилик унинг ваъдасига ишонди, 7 фарзанди борлигини эътиборга олиб, унинг ишини халқ судига оширмасликка қарор қилди. Унга маъмурий чора сифатида 10 сўм жарима солинди.

Н. ОМОНОВА.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

Реклама ва эълонлар

Телевизор

4 АВГУСТДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.00 — **Балиқчи бола** (болалар учун мультипликацион фильм).

Ўзбек тилида: 18.30 — **Лагеримизга марҳамат** (мактаб ўқувчилари учун), 18.45— **Телевизион янгиликлар.**

Рус тилида: 19.00 — **Фан ва техника киножурнали,** 19.10 — **Бўронлар планетаси** номли илмий-фантастик фильм, 20.30 — **Телевизион янгиликлар.**

Ўзбек тилида: 20.45 — **Чиқди** (А. П. Чехов ҳикояси асосида телеинсценировка), 21.00 — **Концерт** (ўзбек куйларидан).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 18.00 — **Концерт** (Н. Островский номли Пионерлар саройининг бадиий ҳаваскорлари ижросида), 18.30— **СССР халқлари куйларидан концерт,** 19.00 **Довон** номли бадиий фильм.

Кино

ҚИШКИ БИНОДА

Етти ака-укага етти келин — «ВАТАН», «ИСКРА» (кундуз ва кечқурун), «СПУТНИК» (жуфт соатларда).

Кўк осмон парчаси — «МИР» (кундуз ва кечқурун), «ЎЗБЕКИСТОН» (эрталаб соат 10 да).

Қирғоққа тушиш учун рухсат— «ИСКРА» (кеч соат 9 ва 10 да).

Қувноқ ҳангомалар — «СПУТНИК» (тоқ соатларда).

Уйлар — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», (кундуз ва кечқурун).

Минг қиёфага кирган киши — «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун).

ЁЗГИ БИНОДА

(Сеанслар кеч соат 9 ва 10-40 минутда)

Қувноқ ҳангомалар — «ВАТАН».

«Бахтли аждар» фожиаси — «ПАХТАКОР».

Рим каникуллари — НАВОИЙ номли, «УДАРНИК».

Етти ака-укага етти келин — «ФЕСТИВАЛЬ», «ШАРҚ», КАФАНОВ номли.

Эркин шамол — ТЕЛЬМАН номли.

Шпессарт саройидаги шарпалар — Пушкин номли.

Ўз хотинининг эри — «ПОБЕДА».

Театр

ХАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА (ёзги бино), — 4, 5/VIII кеч соат 8 яримда **Тобутдан товуш.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА (ёзги бино), — 3/VIII да **Зарафшон қизи** 5/VIII да **Ғазал фожиаси.**

Кинофильмлар прокати Ўзбекистон конторасн

КИНОТЕАТРЛАР ЭКРАНИГА

янги бадиий фильмлар чиқаради

МИШКА, СЕРЁГА ВА МЕН

Сценарий авторлари — **Н. Зеленский, Б. Ларин.**

Постановкачи режиссёр — **Ю. Победоносцев.**

Оператор — **М. Брулевич.**

Ролларда:

Юрий Казулин, Виктор Семёнов, Валерий Рижаков, В. Шукшин, В. Гусев, А. Красовская, В. Чичуркин ва бошқалар қатнашади.

М. Горький номли киностудия ишлаган.

Шу тунда

НОМЛИ ЮГОСЛАВ БАДИИЙ ФИЛЬМИ

Сценарий автори — **Мирослав Суботичии.** Режиссёр — **Йован Живанович.**

Сўнгги вазифа

НОМЛИ ҲИНД ФИЛЬМИ.

Харидорлар диққатига!

РСФСР Савдо министрлигининг

„ПОСИЛТОРГ“ базаси

ЯККА ЗАКАЗЛАРГА МУВОФИҚ

қуйидаги товарларни

ПОЧТА ОРҚАЛИ ЮБОРАДИ

Универсал гўшт қиймалаш машинаси (учта пичоғи билан: 1-пичоқ—гўшт учун, 2-пичоқ—балиқ учун, 3-пичоқ—сабзавот учун)—баҳоси 6 сўм 08 тийин.

Гўшт қиймалаш машинаси № 5 (запас пичоғи билан) — 5 сўм 99 тийин.

Ойна кесадиган (стеклорез» (роликли) — 84 тийин.

Пичоқ ва санчқи (зангламайдиган пўлатдан) — 1 сўм 30 тийин.

Чой қошиқ (зангламайдиган пўлатдан) — 63 тийин.

Ош қошиқ (зангламайдиган пўлатдан) — 85 тийин.

Бу нархлар почта харажатлари билан кўрсатилган.

База «Посилторг»нинг почта орқали юбориладиган товарлар прейскурантида кўрсатилган бошқа товарларга ҳам эгадир. Прейскурантни эса ҳар бир почта бўлимидан олиб кўриш мумкин.

Заказ ва пул қуйидаги адресга юборилсин: Новосибирск шаҳар, Степан Разин кўчаси, 52-уй. «Посилторг» базаси.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» (**«Ташкентская правда»**) — орган Ташкентского обкома и горкома Коммунистической партии Узбекистана, областного и городского Советов депутатов трудящихся.

Бизнинг адрес: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, 26-уй.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Редактор — 29004, редактор ўринбосари—25885. Партия турмуши бўлими — 26232. Пропаганда ва совет қурилиши бўлими — 28761. Қишлоқ хўжалик ва маҳаллий ахборот бўлими — 29040. Адабиёт ва санъат, маданият, саноат ва транспорт бўлимлари —33786. Секретариат — 34808. Хатлар бўлими — 34048. Илғор тажрибаларни пропаганда қилиш штатсиз бўлими — 31936. Эълонлар бўлими — 28142. Коммутатор — 26334, 33262, 30249, 30250, 30253.

«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони Сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси

Р. 02246. Нашр. Г. 1649.